

Josip Premk:

Letoviščarji.

Mati Merčonka je ravno pogrinjala jerbas s širokim rdečim prtom, da bi tako zabranila nadležnim muham do južine, ki jo je pripravila ženicam, ko je zapel med durmi z nosljajočim, cvilečim glasom Žgurjev Matijec:

„Bog daj, da bi teknilo, če ste kaj dobrega položili v jerbas! Vroče je, vroče!“ in pri tem je izvlekel iz žepa velik rdeč robec in pričel mahati po zraku, kakor da se hoče tako ubraniti vročini in muham, ki so kar trumoma rojile po zakajeni veži.

Mati Merčonka je povzdignila glavo in zagorelo, precej široko lice se ji je nasmehnilo kakor vedno, kadar je stopil v hišo Žgurjev Matijec.

„No, saj te že ni bilo pol večnosti,“ mu je očitala in prenehala s pogrinjanjem. „Povsod drugod se obotavljaš, naše hiše pa se ogiblješ, kakor da nimamo nikogar, ki bi nam pisal.“

Matija pa je stal na pragu in je še vedno mahal z rdečim robcem.

„Hu! Ta peklenska vročina!“

Mati Merčonka, ki je takoj spoznala, kam merijo Matijčevi vzdih, se je ročno obrnila in izginila v izbo; in komaj da je Matijec privlekel iz usnjene torbe precej veliko belo pismo, je že stala zopet pred njim s kozarcem žganja.

„Tale se prileže,“ ji je priznal Matijec in ji pomolil pismo, ki ga je Merčonka pazno ogledala od vseh strani, naposled pa le nekako nezadovoljno našobila ustnice.

„Brati sicer ne znam,“ je dejala — „ampak toliko poznam po pisavi, da ni njegovo.“

„Čigavo?“ je povprašal Matijec, dasi je dobro vedel, koga ima Merčonka v mislih; ampak zvit kakor je bil, jo je hitro uganil, kako bi dobil še kozarček žganja.

„On piše bolj majhno in naširoko in raztegnjeno,“ je mrmrala Merčonka in še dalje ogledovala pismo — „to pa je čisto drugačna pisava. Odkod bi neki bilo to pisanje?“ —

„Bogve,“ je skomignil Matijec in se okrenil proti durim, kakor da hoče oditi. „Če bi ne imel še toliko opravka, bi vam prebral, tako pa moram še gori v brdo k Zaprekarici, pa k Pobiljšaku in vedi zlomek kam še vse.“

„No, no,“ ga je prekinila Merčonka in ga potegnila za rokav — „kaj boš dromljal in godel, saj še deseta ni odbila, do poldneva še lahko vse opraviš. Kar stopi v izbo, pa napraviš še par požirkov, med tem pa prebereš tole pisanje, naj že bo od koderkoli.“

Zdaj je bil Matijec seveda takoj pri volji in kakor bi bil nankrat pozabil na Zaprekarico in Poboljšaka, je prislonil palico za vrata in urno stopil za Merčonko v izbo.

„Tjale sedi k oknu, boš bolje videl“, ga je opomnila Merčonka in previdno segla na polico po zelenkasto steklenico; Matijec pa je stal sredi izbe, važno natikal stare naočnike in stiskal in kremžil obraz v tako čudne gube, kakor je opazil to ob nedeljah pri vaškem župniku, če je oznanjal ali bral na leci kako imenitnejšo in važnejšo stvar.

„Nanj je naslovljeno, na Antona,“ je dejal naposled, potem pa prav tako počasi odtrgal ovitek in stopil nekoliko bliže k oknu.

„Kaj tisto,“ je zamrmrala Merčonka — „naj bo naslovljeno nanj ali name, mož in žena sta isto, kar poglej in razloži, kaj se bere v pismu.“

Matijec, ki branja ni bil dosti bolj večč kakor Merčonka, je pričel sedaj obračati list na vse strani, kakor da spravlja črke v pravo lego, pa mu je šlo vse nekako narobe, da je naposled jezno zagodrnjal:

„Hudič vedi, kakšen čečkač je namazal to pismo, da se človek skoro ne spozna, kako in kje bi pričel.“

„Gosposka pisava je videti,“ je opomnila Merčonka, ki je tudi z veliko pozornostjo gledala v pismo.

In po dolgem molku je naposled izjavil Matijec počasi in važno:

„Iz mesta, prav iz Ljubljane menda vam piše neki Košir zaradi stanovanja.“ —

Tedaj pa je Merčonka razprla usta na stežaj in pogledala v strop, da so se ji skrile zenice v očeh popolnoma pod trepalnice.

„Kako imam kratke misli! Glej, glej, Koširjevi torej pišejo; saj bi se bila lahko takoj domislila. Poglej no — ali gospod ali gospa?“

Tej Merčonkini želji pa Matijec le ni mogel ustreči, dasi je silil s pismom in svojo osivelo glavo že kar čisto v okno, kakor da se mrači in je le nezadovoljno skimaval.

„Tega pa ni zapisano v pismu,“ je godrnjal. „Je spodaj že čisto na koncu še neka beseda ali kaj, kar pa ni ne ime, ne kraj, ne pošta, ne pozdrav, pa tudi naslov ne: tri črte podolgem in par

počez, dve piki in nekaka kljuka na koncu; vedi zlodej, kaj naj to pomeni.“ In Matijec je položil pismo na mizo in se okrenil proti vratom; toda Merčonka, ki ni bila nič manj prebrisana nego radovedna, je naglo segla po steklenici in mu namežiknila, naj si ga še privošči.

„Ali ne stoji v pismu nič natančnega?“ je silila vanj še dalje — „kdaj da pridejo? Lansko leto so prišli šele v avgustu, letos pa kar cel mesec poprej. Poglej no dobro in natanko, kako so pisali.“

Matijec je držal v levici razgrnjeno pismo, z desnico pa pridno nagibal zelenkasto steklenico, in zdaj pa zdaj tlesknil z jezikom, kakor da izprašuje svoje grlo, ako bi ga bilo že dovolj ali ne. Pri tem pa je premišljeval z vso silo svojih počasnih misli, kako bi se odrešil radovedne Merčonke, kajti da bi naposled moral priznati, da v čitanju ni bogve kak veščak — tega še ni storil Matijec nikdar, in zato je tudi zdaj položil pismo na mizo in se kratko odrezal:

„Prav nič ne stoji v pismu, mati Merčonka, prav nič! Pa pozdravljeni! Saj pravim,“ je godrnjal že med vrati — „da me bosta Pobiljšak in Zaprekarica prav pošteno ozmerjala.“ —

Ko pa je bil že pred hišo, je postal in mežikaje pogledal gori proti rebri, po kateri se je vila pot v hrib do treh začrnelih bajt, ki so samevale ločene od Zapotoka, potem pa se je okrenil, zamrmral nekaj o hribih in težavni poti in odšel počasi proti vasi. Spodaj pod Merčonovo hišo se je širil do ilovičaste poti, ki je tekla kraj vasi, nekak vrt; vsaj tako je imenoval tisti kos s hruškami zasajenega travnika stari Merčon; na zapadni strani hiše pa je bilo res ograjeno nekaj zemlje, kjer je rastle zelenjava, kolikor jo je rabila Merčonka za dom, in tupatam tudi kaka cvetlica, ki je prišla po bogve kakem naključju v grede, kajti Merčonka se ni dosti zmenila za tako nepotrebne stvari. Ko bi ne bilo pri hiši dekle, bi tudi na oknih ne bilo rožmarina, tako pa se je prešerno košatil z rdečimi nagelni, ki so pripogibali svoje prebujne cvetove do zelenega podoknika. Oddaleč je namreč lahko vsak opazil Merčonovo hišo, kajti stala je nekoliko više kot druge zapotoške hiše, poleg tega pa je bila še nanovo pobeljena, samo polknice na oknih in precej široka vežna vrata so bila pobarvana s kričečo zeleno barvo, da je bila videti od zunaj nova. Kdor pa je stopil v notranjščino, je lahko takoj spoznal, da gleda po zapotoškem polju gotovo že nekaj let več nego Merčon sam, ki je že tudi nosil šest križ. Res, da je tekom let marsikaj prenovil, napravil v podstrešju čedno gornjico, kjer je spala sedaj dekla, svoje dni pa za časa počitnic Merčonov edinec,

študent Janko; koncem hiše je prenovil hlev, podaljšal kozolec in še marsikaj enakega, a v bistvu je stala hiša še vedno taka, kakršna je bila takrat, ko se je Merčon v njej rodil. Zadnja tri leta je skrbel Merčon vse bolj za svoj novi dom, ki je stal popolnoma na drugem koncu vasi, tik ob okrajni cesti, ki je peljala v bližnji trg. Zakaj je sezidal Merčon tam na kraju vasi še tisto hišo, tega od početka ni vedel nihče, dasi so ugibali marsikaj. Nekateri so mislili na sina Janka, ki je študiral v Gradcu, drugi so trdili, da se hoče Merčon s sinom vred pogospoditi in prodati dosedanjo domačijo ter prebivati na stare dni v gosposki hiši. Merčon pa je molčal in je mislil svoje misli, ki jih ni nikomur izdal. Pozneje, ko je bila hiša že dozidana, so Zapotočani sicer zvedeli, da je pil Merčon na medvedovo kožo, in takrat je slišal marsikako grenko zbadljivko, dasi je klet vse tiste časopise in poslance, ki so obetali železnico, o kateri ni bilo ne duha ne sluha. Njegova enonadstropna hiša pa je stala tam z ličnim pročeljem na okrajno cesto, s širokimi gosposkimi okni vsa tiha in neobljudena, kakor da čaka tistega obljubljenega časa, ko se razživi tudi Zapotok v novem življenju . . . Prvo leto je bila popolnoma prazna, o vsih svetih je Merčon zaklenil vrata in jih ni odprl do Velike noči, ko je prišla v Zapotok nova učiteljica, ki se je nastanila kot prva in edina prebivalka v novi Merčonovi hiši. Na poletje pa je dobil Merčon še nekaj drugih gostov. Ko je namreč uvidel, da si je naprtil s hišo samo nepotreben davek, jo je pričel prodajati, kar se je kmalu zvedelo tudi v trg. In prišel je nekega dne tržki živinozdravnik Košir, pa bogve kako in zakaj kupčije nista sklenila, pač pa mu je oddal v najem čez poletje zgornji dve sobi, kuhinjo in vse, kar je pripadalo k stanovanju, kar je zdravnik Košir tudi kmalu za silo opremil, toda ne zase, temveč za svojega brata, ki je preživel s svojo mlado soprogo že drugo poletje v Zapotoku. In bojda so Koširjevi plačali Merčonu precej visoko stanarino; zato ni čudno, da je tisto dopoldne Merčonka takoj nato, ko je odšel Žgurjev Matijec, vsa v sapi hitela iz hiše in klicala gori proti njivam na vse grlo:

„Mina! Mina!“

Dekle Mine pa ni bilo na njivi, ampak se je zasmejala Merčonki skoro tik za hrbtom, ker je pravkar prišla iz hleva.

„Glej jo, kako se to obotavlja. Daj, daj in zavrti se, pa nesi hitro južino na polje, Antonu pa povej, naj pride takoj domov. Gospoda pride, mu reci. Povej mu, da je prišlo pismo!“

Dekla Mina je samo prikimala, nato stopila v vežo in sezula cokle.

„Da naj pridejo takoj?“ je poprašala, kakor da se ji zdi to Merčonkino naročilo neverjetno.

„Tako, kar takoj, naj se pa hlapec hitreje obrne! Saj jih je dovolj, bodo že opravili.“

Dekla je dvignila jerbas na glavo in hotela oditi, takrat pa je vstopil stari Merčon s sila nezadovoljnim obrazom.

„Hudič naj vzame vse te vražje ponočnjake in pretepače,“ je rentačil ter iskal nekaj za vrati.

„Kako, da ste prišli s polja?“ ga je poprašala Mina, česar pa bi gotovo ne bila storila, ko bi vedela za gospodarjev odgovor.

„Čemu?“ je zarohnel. „Saj si ti tudi kriva, ravno ti! Kar mar zaradi mene lazijo fantalini ponoči tod okrog hiše, da človek še v spanju nima miru. Kaj pa so imeli zopet sinoči, da mi je nalomil hlapec ročico?“

Mina je nekoliko zardela in ni prišla takoj do besede.

„Jaz nisem slišala ničesar,“ je odvrnila naposled, kar pa Merčona ni prav nič zadovoljilo.

„Seveda, ničesar! Danes pa nakladamo tam na travniku in — resk, pa mi gre ročica na dvoje. Kdo jo je neki drugi nalomil kakor hlapec. Že zopet so se preteпали, potem pa bodo hodili tod okrog žandarji, kakor da imam za posle same razbojnik. Le glej me debelo, saj vem, da bi mu najraje zlezla pod kamižolo, pa se boš še kesala. Pretepač je in nič drugega, potem pa se zlodej še smeji, ko mi napravi škodo.“

„Pusti, pusti hlapca in ročico, kaj boš rohnel, pa stopi rajši v izbo, da prebereš, kar pišejo Koširjevi.“

Zdaj pa je postal Merčon naenkrat bolj miren.

„Koširjevi pišejo? Oho! Daj, stopi tja le h kozolcu, Mina,“ se je obrnil proti dekli — „in vzemi pri vozu ročico, da pripeljejo domov, kar smo naložili.“

Takoj nato pa je stopil za ženo v izbo in sedel k mizi, na kateri je še vedno ležalo razprto pismo. Žena ga je gledala pazno, gospodar Merčon pa tudi skoro ni zganil s trepalnicami, le zdaj-pazdaj jo raztegnil ustnice, kakor da mu kaj ne ugaja.

Dasi je imel že čez šestdeset let, je čital vendar še brez naočnikov in tudi drugače je bil Merčon še precej zastaven in krepak. Lasje so mu sicer že močno osiveli, a v gladko obrito lice je bil zdrave in zagorele polti, ne kakor Merčonka, dasi pet let mlajša od njega, na videz vendar mnogo starejša. Lice se ji je gubančilo in hrbet se ji je že upognil.

„Saj pravim, da gre človeku vedno vse narobe,“ je dejal naposled Merčon, ko je prečital pismo.

„Zakaj?“ je skrbno poprašala Merčonka in sedla k njemu, da ga bolje sliši.

Merčon je gledal predse in čelo se mu je pomračilo, obraz se mu je zožil v nezadovoljne gube, z ustnicami pa je zmigaval kakor vedno, kadar je premišljeval kake težke misli.

„No, govori vendar!“ ga je opomnila žena, ki je same nestrpnosti stresala s kolena — „kaj pa so pisali tako čudnega?“

„Kaj čudnega,“ ji je odvrnil — „ampak sitnost je sedaj, kje vzeti še eno sobo? Letos pride namreč z njima tudi Koširkina sestra. Seveda oni mislijo še tretjo manjšo sobo, to sva pa pripravila za Janka, ki pride tudi te dni, mogoče celo prej nego Koširjevi.“

„Sestra, praviš? Kaj ne more spati v njuni sobi, ali pa naj postavijo še eno posteljo v prvo sobo, pa je vsa skrb pri kraju.“

„Saj veš, kaj je gospoda! Kakor si izmisli, tako mora biti, pa konec besedi. Poglej ga, ki je bil rojen pod to streho, pa ti noče več v gornjico; pa saj njemu ne zamerim, učenja ima gotovo dovolj in tam bi bilo bolj mirno, ko bi ne bilo teh; tako pa ne vem, kako bo kaj zadovoljen. Če mu ne bo ugajalo, se itak lahko preseli tu gori, kadar hoče. Samo to me skrbi, kako bi dal Koširjevim še eno sobo, ko je nimam. Vrag, pozimi ti stoji hiša skoro prazna, zdaj pa bo še kmalu premajhna. Kako bi se naredilo, kaj misliš?“

Merčonka je premišljevala sicer na vse mogoče načine, pa ni vedela nasvetovati nič pametnega; naposled pa jo je Merčon uganil sam.

„Takole bo in nič drugače,“ je dejal in potrkal s kazalcem po mizi. „Učiteljica je najela samo eno sobo; tisti kovčeg in različne zaboje, ki jih ima v drugi sobi, pa lahko spravi pod streho, pa je soba prazna. Koširjevi bodo gotovo hoteli stanovati skupaj in tako imajo lahko vse tri zgornje sobe, za Janka pa pripravimo spodaj, pa je vse v redu.“

Koširki se je sicer poznalo na obrazu, da bi rada nekaj pripomnila, kar bi gotovo tudi storila, da ni Merčon tisti hip dostavil:

„Sicer pa je učiteljica tukaj itak samo še par dni; ko bo šola končana, gotovo odide v mesto, kakor lansko leto in je ne bo do jeseni. — Zdaj pa se le obrni in stopi doli, da vse pripraviš in osnažiš; ko opravimo na travniku, pridem tudi jaz.“

Nato je Merčon vstal in počasi odšel, Merčonka pa je hitela spravljat pismo za staro ogledalo, na kar je tudi ona izginila v vežo.

II.

Dasi Zapotok ni bila ravno tako majhna vas, je vendar krčmaril v Zapotoku samo krčmar Perhavec, pa še ta si je moral krajšati ob delavnikih svoj dolgi čas, kakor je vedel in znal. Zato ni prav nič čudno, da je mož nekoliko zadremal in ni slišal, ko sta vstopila Merčon in zapotoški učitelj Možina, ki pa sta bila tako usmiljena in potrpežljiva, da ga nista budila iz spanja, ampak mirno sedla za prvo mizo in nadaljevala svoj živahni razgovor.

„Torej mislite, da ostane letos tukaj?“ je mrmral Merčon in zvesto gledal učitelja, ki je bil videti skoro njegovih let, dasi je bil v resnici mnogo mlajši.

„Najbrže,“ mu je prikimal in se pogladil po svoji pleši — „vsaj tako nekako bi sodil iz njenih besed. Sicer se malo izve od te ženske, saj veste, kako je z njo, da je najrajša sama in nikomur dosti ne zaupa, zdaj pa je še posebno vsa čemerna in pobita, odkar ji je umrl stric.“

„Glejte, glejte,“ se je čudil Merčon — „v eni vasi živimo, v moji hiši stanuje, pa tega nisem vedel. Seveda, potem je že mogoče, da ostane tukaj, če nima nikogar več svojih, no, saj meni je vseeno, samo tako sem prašal, ker mislim pripraviti sobo poleg nje za Janka —“

„Oho, kdaj pa sta prišla?“ se je oglasil zdaj krčmar Perhavec in počasi dvignil svojo precej obsežno glavo, nato pa se prav tako počasi skobalil izza mize in odšel s pollitersko steklenico, ne da bi ju prašal, koliko in kaj bosta pila.

„Tretje leto bo že, odkar ga ni bilo, kaj ne,“ je zopet povzel učitelj. „Glejte, glejte, če pomislim takole nazaj, pa se mi res zazdi, da je bilo komaj lansko ali predlansko leto, ko je hodil še k meni v šolo, pa je že od tedaj nad dvanajst let. Hudirja, kar naenkrat bo po nas. Eh, kaj,“ je dodal in si natlačil pipo — „saj so za nami mladi; če pa človek premisli po drugi plati, smo pa tudi že marsikaj doživeli in pretrpeli.“

„O, marsikaj, marsikaj,“ mu je prikimal Merčon, kakor da se je spomnil kakega žalostnega dogodka. „Pa saj pravim, poglobitno je, da človek na smrtni postelji nima skrbi, kako se bo godilo otrokom po njegovi smrti in tega bom menda rešen, vi pa tudi, ker nobenega nimate.“

„Tisto pa tisto,“ mu je z nasmehom pritrdil učitelj. „Če pre-mišlujem, kako je bilo nekaj in kako je sedaj, se mi res nekako stoži, pa se vendar nič ne kesam, da se nisem drugič oženil. Sam

sem res, pa saj so drugi tudi. Poglejte jo učiteljico, pod milim Bogom nima nikogar svojih, pa vendar živi.“

„Ampak recite, kar hočete,“ ga je prekinil Merčon — „zdrava pa ni ta punica. Oni dan sem jo gledal v cerkvi in takoj sem se spomnil svoje rajne matere, ki je bila zadnji čas prav tako bleda. In tista bledica jo je pobrala.“ —

Krčmar je postavil vino na mizo in ker je slišal samo zadnje Merčonove besede, ga je malo začudeno poprašal:

„Koga je pobralo?“

„O moji rajni materi pravim, da je bila na moč podobna naši učiteljici.“

„Ne kvasi no neumnosti,“ ga je zavrnil krčmar. „Saj sem jo poznal kakor tebe. Tvoja mati bi še na smrtni postelji odtehtala tri take učiteljice!“

„Saj ne mislim tako,“ mu je razlagal Merčon — „jaz le pravim, da se je je prijela ob boleznih prav taka bledica.“

„Kaj bi neki s tem! Prav taka je, kakor je bila prišla, niti za las se ni izpremenila; ta slabost pa je mestnim otrokom že kar v krvi. Saj pa tudi ni čudno! Kaj meniš, da ti sne, kakor se odraščnemu človeku spodobi? Prvo leto sem menil, da ji jed ni po volji, zdaj pa vidim, da je take sorte. Kolikor ji prinesem, toliko je preveč, pa jo siliva oba, jaz in gospod učitelj, kaj ne, pa je vse skupaj bob v steno. No, saj vidite drugod isto: Župnik in kaplan se gostita pri isti mizi, pa ju poglej, če sta si enaka. In s tvojo gospodo je ravno taka! Saj res,“ se je naenkrat domislil — „dopoldne mi je pravil Žgurjev Matijec, da že te dni pridejo. Kako, da so letos tako zgodnji?“

„To pa le prašaj koga drugega,“ mu je odvrnil Merčon — „jaz vem prav toliko kakor ti. Danes sem dobil pismo, da pridejo in pripraviti je treba, da mi ne bodo kaj oponašali in sitnarili.“

„Oho, dobro se vam godi tukajle v senci, prav nič vam ni hudega,“ se je zarežal med vrati Žgurjev Matijec. „Ti Perhavec, daj, prinesi ga no še meni, da se malo ohladim. Tako sem ga potreben kakor grešnik pokore. Ni hudir, saj že deset let ni bilo take vročine kakor letos. Procesijo bo treba napraviti, da bo kaj moče, tako kakor tisto leto, ko smo se pehali gori k Sv. Ahacu. Gregov Peter, ki je umrl lansko leto, je nosil banderco. Gori na Kresišču, ravno pred Žolgarjevo bajto pa mu je zmanjkalo moči in sape, da jo je udrl kar naravnost k Žolgarju, ki je kuhal skrivaj tak tropinovec, da so ga pili vsi dacarji in žandarji, kar jih je hodilo tam

okrog. No, jaz poprimem banderce, stopam v tistih škornjih, ki sem jih prinesel seboj iz Mehike, in tako sem se potil, da mi je v čevljih zastajala voda. Molil sem in klel, kako bi ne! Gregov Peter je pil pri Žolgarju tropinovec, jaz pa naj nosim banderce, ko je bil vendar on dobil zato dve dvajsetici. No, pa sv. Ahac nas je uslišal; toliko je padlo dežja, da ga je bilo skoro preveč. Zato menim, da bi bilo treba tudi sedaj gori v hribe.“

„Tebi je pač vseeno, naj bo že suša ali moča,“ ga je zavrnil Perhavec — „saj ti ne gre nič v škodo, ko ničesar nimaš; tistih pet pisem pa že razneseš vsak dan, pa naj že bo potem vreme tako ali tako.“

To pa je bilo Žgurjevemu Matijcu nekoliko preveč.

„Ti Perhavec!“ je skoro zakričal, „kar nič mi ne boš očital takih bahaških in zbadljivih! Kaj me briga, če imaš kaj pod palcem; neumen in neveden si pa bolj, ko tisti Kočever, ki je šel z nami v Mehiko in si namazal ves život s smolnjakom, da bi mu svinec ne mogel do živega. No, če si res tako moder, kakor bi rad bil, pa preberi, kam je namenjeno tole pismo, ki mi ga je dal gospodar s Trna pred dobro uro, da ga oddam na pošti. Ampak ne samo tole pisanje, še nekaj drugega,“ in pri tem je vrgel Matijec na mizo tolar. „Vidiš, Perhavec, da ne bom pil na upanje!“

„Presneto mora imeti dosti denarja, da ga kar takole trosi,“ je pripomnil Merčon, kakor da mu darežljivost trnskega graščaka ni nič kaj po volji.

„Ima ga, ima,“ je prikimal Matijec — „več kakor deset Perhavcev ali pa še dvajset, če ne sto in vendar privošči človeku pošteno besedo. Tako sva se pogovorila, kakor da sva skupaj služila cesarja Maksimilijana.“

„Beži no,“ ga je zopet zavrnil Perhavec — „kolikor vas je bilo v Mehiki, ste bili sami bojazljivci!“

„Seveda ti, ki si doma na čelešniku sedel, si bil pogumen in hud kakor sam Goljat.“

„Eh, saj vemo, kako je bilo. Denar, ki si ga dobil, ta ti je dišal, hlačice pa so se ti tresle kakor tistikrat, ko si v decembru čakal Zagorjanovo Anko gori pod hribom do polnoči, ona je pa z rajnim Mihelcem sedela prav pri tejle mizi in pripovedovala na dolgo in široko, kako si strašno učen in pameten, da stojiš in čakaš v snegu kakor za pokoro.“

Matijcu je pokrila lice rdečica, jezno je udaril z nogo ob tla in ko je videl, da se mu smejeta tudi Merčon in učitelj, je zapretil Perhavcu s pestjo:

„Že vem, da imaš jezik kakor peklenšček,“ je rohnel nad krčmarjem — „ampak o meni jih ne boš izvijal kar takole iz trte. Kdaj sem stal zaradi tiste babure v snegu? Le to mi povej in dokaži!“

Perhavec, ki je bil menda uvidel, da Matijec ne razume šale, je natočil poln kozarec in mu ga ponudil. „Na pij, kaj boš tolkel in razbijal. Pozabljiv si, pozabljiv, pa se več ne spomniš.“

„Ali je pa imela Zagorjanova Anka takrat koga drugega v mislih,“ je dodal učitelj, da bi napravil konec temu prerekanju. Toda Matijec je klical za priče še vedno vse žive in mrtve in stvar naposled zasukal nekako tako, kakor bi se bil Perhavec svoje dni nekoliko preveč zanimal za Zagorjanovo Anko, kar pa Perhavcu seveda tudi ni bilo po volji. In bogve, kako bi se bila še zbesedičila in sprla, da ni tisti hip Merčon silno iztegnil svojega vratu in pokazal skozi okno na gosposkega starca, ki je počasi korakal po okrajni cesti, zdaj in zdaj nekoliko povzdignil osivelo glavo, potem pa jo zopet sklonil na prsi in se pri vsakem koraku nekoliko upognil, da je bil videti še starejši nego je bil v resnici. Na glavi je imel širokokrajni slamnik, črna suknja pa mu je segala do kolen in je nerodno visela na njegovem suhem telesu. Ko je prišel do nove Merčonove hiše tik ob okrajni cesti, je nekoliko postal, pogledal gori v okna, potem pa zopet počasi nadaljeval svojo pot.

„Kaj ga je neki prineslo tod mimo,“ je prvi izpregovoril Perhavec — „saj ga že nisem videl od jeseni.“

„Saj sem dejal,“ je povzel zdaj Matijec popolnoma mirno — „da mi je komaj pred dobro uro oddal to pismo. Tam pri Zalo-karjevem mlinu sem ga dohitel in mu voščil „dober dan“. Ko sem bil že nekoliko pred njim, pa zakašlja in pravi: „Hoj, vzemi seboj tole pismo!“ Potem pa je hodil vstric mene in marsikaj sva se pomenila, še o tebi Merčon, da veš!“

„O meni?“ se je Merčon nekoliko začudil. „Kaj pa sem vama bil jaz na poti?“

„O, nič hudega, nič slabega. Kaj meniš, da ne vem, kaj se sme in spodobi govoriti in povedati o poštenih ljudeh? Toliko sem dejal, da si razumen človek, še pri gospodi v čisljih, posebno pri teh, ki hodijo na poletje k tebi v stanovanje.“

„No, pa napravi požirek, kô si tako medene govorice,“ mu je dejal Merčon in porinil predenj poln kozarec. Krčmar Perhavec pa je stopil za Matijčev hrbet in migal in mežikal na tako čudne in smešne načine, da bi postal Matijec gotovo takoj zopet slabe volje,

ko bi bil videl nagajivega krčmarja, pa je vneto nadaljeval: „Ko te tako in še drugače hvalim in samo lepo govorim o tebi, sem tudi omenil, da si dobil danes od Koširjevih pismo, v katerem ti sporočajo, da pridejo že te dni. Komaj sem dobro končal besedo, pa je trnski gospod tako čudno izpremenil svoj obraz, kakor da sem mu storil bogve kaj hudega. Prav nič ni rekel, samo v žep je segel in mi pomolil ta le tolar. Še enkrat me je črno pogledal, nato pa je zavil mimo križa in odmenal počasi čez travnik, meni pa ni hotelo v glavo, zakaj sem se mu bil naenkrat tako zameril. Premišljuje in mislim, naposled pa sem le tako uganil, da prevelike zamere menda vendar ni bilo, saj mi je dal srebrn tolar; le tiste besede o Koširjevi gospodi mu niso bile po volji in prav nič drugega!“

Krčmar Perhavec je nekaj časa molčal in gledal zdaj učitelja, zdaj zopet Merčona, a ker sta oba molčala, je skomignil z rameni in dejal nekako tiho:

„Tole, kar si sedaj povedal, bi ti pa skoro verjel, Matijec, če ravno vem, da je komaj vsaka deseta, ki jo poveš, resnična in prava!“

Matijec je že raztegnil ustnice, da bi povedal Perhavcu zopet kako osorno, ampak tistikrat je prikimal tudi učitelj, in pred tem je imel vendar nekoliko več strahu nego pred Perhavcem.

„Res je,“ je pritrdil učitelj. — „Tole čudo sem že lansko leto opazil, pa sem molčal. Nekaj je moralo priti navskriž med Koširjevimi in trnskimi graščakom.“

Zdaj je izpregovoril krčmar Perhavec na vso moč in naznanil z nekim čudnim pogledom, da se je tudi on nečesa domislil.

„Vidite, kako je človek včasih kratkih misli. Zdaj se mi je zasvetilo, zakaj me je bil lansko jesen, ko sem kupoval od trnskega tiste hlode, vprašal, če Merčon še misli prodati svojo novo hišo. Prav gotovo jo je mislil kupiti, kaj menite?“

„S tem že ni nič,“ ga je zavrnil Merčon. „Ako bi kaj takega mislil, bi tudi storil; zakaj pa me ni nikoli poprašal, saj denarja ima dovolj. Mogoče je vedel za kakega kupca ali kaj takega, pa se je morda razdrlo ali bogve kako. Zase pa gotovo ni mislil kupiti, čemu neki, saj ima še v gradu polovico praznega.“

Perhavec je trdil svoje in nemara bi bil Merčona celo prepričal o resničnosti svoje trditve, da ni sredi najživahnejšega pogovora vstopila mati Merčonka in pričela moža precej glasno opominjati, da je treba stopiti doli v hišo in prenesti v spodnjo sobo opravo in kar je treba, kakor sta se dogovorila že dopoldne.

Merčon, ki je imel poleg drugih lepih čednosti tudi to dobro lastnost, da se ni rad prerekal s svojo ženo, je plačal in odšel.

„Lagal si Perhavec, ko si dejal, da sem stal do polnoči v snegu zaradi tiste Zagorjanove Anke; ampak če bi tudi bil, prav je, da ni prišla: nemara bi moral tudi jaz takole z njo iz krčme, sedaj pa mi ni treba. Ti Perhavec, kakor si ves lažnjiv in neumen, daj ga še pol litra, pa mir in basta z Mehiko!“

(Dalje prihodnjič.)

L. Pintar:

O krajnih imenih.

VIII.

„Nastavek *-lca* in *-lca* se nikdar ne nahaja v krajevnih imenih.“ — Čuditi bi se moral človek taki nepremišljeni trditvi na debelo. Prav isto funkcijo, ki jo ta sufiks opravlja sicer pri tvorbi samostalnikov sploh, opravlja lahko tudi pri krajnih imenih, vsaj krajna imena bistveno niso nič drugzega kot sicer konkretni apelativniki. Če bi kdo trdil, da se končnica „-ost, -ota“ v krajnih imenih nikdar ne nahaja, bi se nad tako trditvijo ne mogli prav posebno spotikati, ker v resnici porabljamo končnico „-ost, -ota“ praviloma in večinoma le za tvorbo abstraktnih imen, dasiravno imajo nekatere tvorbe na „-ota“ poleg prvotnega pomena abstraktnosti v drugi vrsti tudi od abstraktnosti na konkretne lokalne pojme preneseni pomen. Med te redke izjeme krajnih imen na „-ota“ spadajo n. pr. samota (Einöde), pustota (Wüstenei), planota (Plateau), ravnota (Ebene), golota (kahle Fläche), strmota (steiler Abhang) itd. Strmota je v prvi vrsti strmota (die Steilheit, das Steilsein) kot abstrakten pojem in v drugi še le breg ali obronek, na katerem se ta lastnost, (namr. strmota) počituje, t. j. strma reber (in concreto). Pustota je n. pr. zaselje pri Spodnji idriji in posamezna hiša pri Spodnji kanomlji, tedaj bivališče; nekaj je pa pomenilo to ime isto, kar pusto polje, pust kraj, puščava iz abstraktnega pojma „pustota“ = pustost (die Wüstheit). Pri nastavku *-lca* pa nikakor ne gre kaj takega trditi, češ da je ta nastavek od tvoritve lastnih (krajnih) imen izključen in le na tvoritev splošnih imen omejen, bodisi da izvršuje ta *-lca* funkcijo posubstantivljanja pridevnikov ali pa funkcijo manjšanja samostalnikov; oboje pri krajnih imenih prav tako lahko stopi v veljavo, kakor sicer pri drugih apelativnikih. Funkcijo posubstantivljanja vidimo na takihle primerih: cerov, dobov, rakitov

Josip Premk :

Letoviščarji.

III.

Zapotočani so nekdam, ko še ni bilo lepe okrajne ceste, hodili v bližnji trg po prijazni dolini, ki se je zajedala s svojimi njivami in pašniki tja daleč v hribe in tudi potem, ko se je že svetica sredi poljan in travnikov lepa nova cesta, jo je mahnil marsikdo po stari poti, ki je veljala za bližnjico, dasi je bila hoja mnogo bolj težavna in naporna, zakaj v hribih ni poti nihče popravljaj; zato je na mnogih krajih že popolnoma izginila pod različnim grmičevjem in mahom. Do Zalokarjevega mlina, ki je stal že skoro tik pod hribom, je bila hoja po senci in hladu, ob mlinu pa se je dvignila v brdo le ozka steza, pot pa se je v naglem ovinku zavila na desno proti trnskemu gradu, ki pa je stal že toliko za hribom, da se od tam ni videl. Od Zalokarjevega mlina pa do gradu je bila pot razvožena in zanemarjena, na obeh straneh zaraščena s trnjem in živo mejo, ki še ni bila menda nikdar strebljena, zakaj na mnogih krajih je silil srobot do sredi pota, v bližini gradu pa so koprive pot že popolnoma zarasle. In tam se je dvignil iz vse te divje zanemarjenosti zid, ki je služil nekdam menda za ograjo, zdaj pa je bil na debelo poraščen s slakom in bršljanom, tuptatam poraščen do tal in posebno na tistem kraju, kjer so bila nekdam vrata, skoro popolnoma razdrt. Tudi prostor onkraj ograje je bil bolj podoben pušči kakor vrtu, dasi se je vila okrog drevja nekdam morda lepa, s peskom posuta pot; samo tam na koncu gradu je bila napravljena senčnica, ki je bila videti še precej nova, in ta je edina pričala, da Trn ni popolnoma zapuščen. Tam je velo nekaj hladnega, kakor žalosten spomin na davno preteklost, nikjer nič življenja; kamorkoli je zablodil pogled, povsod sama zanemarjenost in preperelost. Tudi poslopje se po svoji zunanosti ni prav nič razločevalo od okolice. Težka in velika vrata, že vsa zarjavela v tečajih, so bila zaprta noč in dan, zakaj poslopje je imelo na zadnji strani še en izhod; nekoliko nad vrati je štrlela iz zidu železna zarjavela ograja nekdanjega balkona, katerega pa se zdaj gotovo ni nikdo več posluževal, zakaj tla so bila vdrtá in nadomeščena z dvema deskama, ki jih je bil položil tja bogve kdo in zakaj; ena je visela tako preteče navzdol, kakor da zgrmi vsak hip pred vežna vrata. Zidovje samo je bilo začrnelo in okrašeno z zelenimi lisami, ki jih je risala vsekrižem

umazana vlaga. Streha je bila krita z opeko, ki se je sčasoma tako obrabila, da je prihajala moča že najbrže v notranje prostore, zato jo je krovce deloma nadomestil z deskami. Samo tam na zapadnem koncu, kjer so bila tudi okna zagrnjena z zavesami, je položil nekaj nove opeke. Na tistem koncu je stanoval trnski gospodar; drugod so bile šipe skoro vse pobite ali pa tako zamazane, da se skoro niso razločevale od začrnelega zidu.

Temu čudnemu bivališču se je bližal trnski gospodar, oblečen v črno suktnjo, na glavi pa je nosil širokokrajn črn klobuk, ki si ga je potisnil zelo nizko na obrvi. Prišedši do senčnice, je nekoliko postal. Ker pa je zaslišal za hišo neko govorenje, je naglo zavil okrog ogla; a tistikrat je mož tako začudeno razprl oči, dasi v resnici ni videl drugega kakor pred vrati svojo gospodinjo, ki je tisti trenotek z vso zgovornostjo pripovedovala nekaj zapotoški učiteljici. Ta pa je kazala kaj malo zanimanja za njeno gostobesednost, ampak je nekako zamišljeno in plaho gledala sem proti senčnici ter je prva zapazila prihajajočega gospodarja.

Dasí sta nekoč že govorila, mu je učiteljica še enkrat povedala svoje ime, in trnski gospod, vaje občevanja s takimi ljudmi, jo je pozdravil s prijaznim nasmehom.

„Saj se vendar že poznavata, gospodična Kristina. Kaj se morda več ne spominjate, kako ste zablodili lansko jesen tam gori nad tole šumo, ko ste nabirali jesenski podlesek, pa je hotel slučaj, da sva se našla pri istem opravilu in sem vam pokazal pot do Zalo-karjevega mlina.“

„Da, gospod Bernik, oprostite —“

„Kar pustite vse formalnosti,“ ji je segel prijazno v besedo — „saj vidite, da niste v nikakem salonu, jaz pa tudi nisem nikak šolski nadzornik, dasi bi me mogoče kdaj še doletela ta čast, ko bi slučajno ne živel v tako krasni palači —“ in pri tem je pokazal s svojo suho desnico na poslopje, ustnice pa mu je obkrožil tako čuden nasmeh, da učiteljica Kristina ni vedela, ali se norčuje iz samega sebe, ali mu ta dom resnično ugaja.

Oskrbnica, ki se kar ni mogla načuditi, da se gospod tako silno prijazno razgovarja z učiteljico, zakaj njej je bila le redkokdaj dodeljena ta milost, se je počasi odstranila v vežo, od tam še parkrat pogledala nazaj, potem pa izginila po stopnicah.

Med tem pa je gospod Bernik zgovorno nadaljeval: „Vsak človek ima pač svoj okus in svoje muhe; če pa pomislim, da se je modri Diogen nastanil v sodu, nemara zame še ni vse izgubljeno,

ako prebivam v tehle razvalinah“. Dobre volje je bil videti gospod in to je opazila tudi učiteljica Kristina, ki se je nadejala vse drugačnega sprejema.

„Zdaj pa mi povejte,“ je nadaljeval — „kaj vas je napotilo semkaj, ako niste slučajno zablodili kakor lansko leto. Sicer pa vas menda ne razžalim, ako vas povabim nekoliko v notranjost tele podrtije.“

In ne da bi pričakoval njenega odgovora, se je okrenil proti vходу in učiteljica Kristina, ki ni vedela primernega izgovora, se je napotila za njim v to čudno poslopje, ki jo je že s svojo zunanostjo navdalo z občutkom, ki je bil podoben strahu.

Ko je stopila v vežo, jo je obvel prijeten hlad, kakor da stopa v kako klet, kajti tla so bila kamenita in prav tako tudi prve stopnice. Stopala je za njim počasi in še pazno oprijemala za ročaj; na ovinku so bile stopnice lesene in so ob vsakem koraku neprijetno zaječale. Hodnik je bil dolg in širok in vanj je lilo popoldne še precej jasne solnčne luči.

Gospod Bernik je odprl prva vrata na desni, in učiteljica Kristina je vstopila v sobo, ki je bila opremljena tako okusno, skoro razkošno, da se je začudila.

Križem po sobi je tekla težka temna preproga, po stenah so visele slike v širokih, dragocenih okvirjih, visoka etažera pa je bila do vrha polna najrazličnejših knjig. Poleg foteljev in baršunastega divana, je vabila tam ob nasprotni steni temno pogrnjena postelja s svilenim baldahinom, pred njo je bila preproga iz sivkastorjave kože z vsemi štirimi tacami bogve katere zveri.

Gospod Bernik pa se ni ozrl nikamor, kakor da stopa skozi kako dolgočasno predsobo in je odprl vrata na levi.

Tu je bilo svetlejšje, kajti gardine na oknih so bile popolnoma odmaknjene in tudi sobna oprava je bila bolj svetle barve. Na stenah so visele različne zbirke hroščev in metuljev, na široki mizi, ki je stala sredi sobe, pa je bilo nešteto večjih in manjših steklenic, različnih aparatov, nagačenih ptic, večjega in manjšega okostja, kakor da je prišla v laboratorij kakega naravoslovca.

Gospod Bernik je samo nekoliko postal pri oknu, nato pa jo povabil v tretjo sobo, ki je bila na oglu grajskega poslopja, vsaj tako je sodila učiteljica Kristina po oknih, skozi katera je lila bogata solnčna luč.

„Od tu je pogled posebno ob mesečnih nočeh naravnost prekrasen,“ je dejal starikavi gospodar in pokazal z roko skozi okno.

„Včasih, kadar ne morem zaspati in ko je zunanaj jasna mesečna noč, pridem semkaj in gledam tja proti Zapotoku. Vidite, kako lepo se vidi vsa poljana tja daleč do onih višnjevih hribov, ki so sedaj vsled vročine oviti v nekako meglo; kadar pa jih obseva mesec, je pogled v to daljo vse lepši. Tako se mi zdi mnogokrat, kakor da vidim celo tja gori v rojstno vas.“

Učiteljica Kristina ga je pogledala začudeno, a je obenem tudi zapazila, da se mu je obraz nekako omračil, a samo za hip, takoj nato jo je pogledal zopet z nasmehom in ji prikimal:

„No da, tam v onih gorah, tam visoko gori se skriva skromna vasica, kjer stoji moj rojstni dom. Zdaj je že vse v tujih rokah.“

„Vi ste iz teh krajev?“ se je še vedno čudila.

„Seveda. Zapotočani me sicer ne poznajo, saj bi me v rojstni vasi menda tudi ne; dokaj let je že preteklo, ko sem bil zadnjikrat tam gori in to je prav, da sem zdaj takole tujec med domačimi. Preveč stika z ljudstvom ni dobro, vsaj jaz sem takega mnenja.“

„Vedno sem mislila, da ste iz drugih krajev,“ je dejala, da je sploh kaj izgovorila.

„Tako mislijo menda tudi drugi in to mi ugaja, ne vem zakaj. Toda prosim izvolite sestri ali pa si oglejte ondi na mizi slike različnih krajev, kjer sem nekdam potoval, ako vas zanima seveda, jaz sem takoj zopet tukaj.“

In pri tem je izginil stari Bernik urno iz sobe, učiteljica Kristina pa je obstala, kakor da si ne upa nikamor ganiti.

Čuden se ji je zdel razloček med zunanostjo in notranjščino tega poslopja; a še bolj nerazumljiv ji je bil njegov lastnik, ki se peča v tej pozabljeni samoti s takimi stvarmi, kakršnih bi jih pač tukaj najmanj pričakovala. Da mora biti premožen, o tem ni dvomila, in kakor je sklepala po sobni opravi, je živel nekdam gotovo tudi popolnoma drugačno življenje; da bi si nabavljal za ta napol podrti grad tako drage stvari, to se ji je zdelo nemogoče. In baš zaradi teh zagonetnosti, ki jih ni mogla razrešiti, je čutila, da bi se ne mogla gibati v teh prostorih nikoli tako prosto kakor v svoji sobi ali kod drugod. Zdelo se ji je, da veje iz vsega neka mračnost, ki skriva resnico, in kljub vsej svoji prijaznosti se ji je zdel stari Bernik neodkritosrčen in poln čudaštva, zaradi česar se ga je skoro bala. Ko pa je pričela ogledovati fotografije, izmed katerih je kazala največja lepo mlado žensko, ji je naenkrat omahnila roka in oči so se ji zagledale v tla, kakor da nekaj silno premišljuje . . . Zopet in zopet je pogledala sliko, a zdelo se ji je vedno, da je tisto

žensko že nekje videla, ali pa ji je bila vsaj slična, zelo slična, toda kdaj in kje, tega si ni mogla domisliti. Mogoče bi ji naposled vendar ugodil spomin, ko bi ne bila zaslišala naglih korakov, in hip nato je vstopil gospod Bernik s krožnikom najrazličnejšega sadja, s kruhom in medom in tako zadovoljnega in smehljajočega obraza, da je začutila učiteljica Kristina takoj nekoliko več poguma.

„Vidite, gospodična,“ je dejal, ko je postavil vse skupaj na pogrnjeno mizo in ji namignil, naj prisede — „zdaj pa sem že izvedel, s kakim namenom ste me posetili.“

„Služkinja vam je mogoče povedala, no, saj mi je ravno ona nasvetovala, da sem napravila to nezmiselnost —“

„Nič nezmiselnost,“ jo je zavrnil. „Toda mogoče vam samim tukaj ne ugaja.“

„O, ne tako, ampak mislila sem, da imate mogoče v gradu kako prosto sobo, neopremljeno sobo mislim, kajti opravo imam sama, toda kakor vidim —“

„Je vse zasedeno, hočete reči, kaj ne?“ jo je prekinil. „Toda temu ni tako. Tri sobe, ki ste jih videli in še dve tja naprej imam opremljeni tako za silo, kolikor se mi je pač ljubilo vzeti seboj nekdanjega pohištva, na onem koncu pa je še dovolj praznega. Toda tja bi vas ne pustil, tudi ko bi hoteli, kajti tam prebivajo samo netopirji in drugi taki gosti. Nikoli se nisem zmenil za oni konec gradu in oskrbnica menda tudi ne, torej bi si morali izbrati že eno izmed teh ostalih sob; toda v vašem slučaju bi prišli z dežja pod kap.“

Učiteljica Kristina ga ni razumela in je molčala.

„Da, z dežja pod kap,“ ji je zatrdil. „Kakor mi je dejala oskrbnica, hočete iz Merčonove hiše zaradi tega, ker se nastani zdaj v vili poleg vas domači sin. Vidite, draga gospodična, pri meni pa bi naleteli na isto, kajti ravno jutri se odpravim v trg, da počakam svojega sina, ki namerava letos preživeti nekaj časa tu pri meni na deželi. Po starosti bosta z Merčonovim precej enaka, no in mladi ljudje so si pa tudi drugače precej enaki, torej vidite, da imate v tem oziru res smolo.“

Učiteljica Kristina je pordela in kljub vsemu prizadevanju ni mogla prikriti svoje zadrege in je povzela s tresočim glasom:

„Morda vam je oskrbnica sporočila kaj napačnega. Da me ne boste sodili krivo, že vidim, da vam moram povedati več.“

„O hvala, gospodična,“ jo je prekinil gospod Bernik, ker je uvidel, da se ji beseda nekako zatika in ne ve, kako bi se izrazila,

da bi ji ne bilo treba povedati pravega — „saj se kaj lahko ugane, kje tiči glavni vzrok, ako beži kako dekle iz stanovanja, ko izve, da postane njen sostanovalec mlađ moški.“

„Motite se, gospod Bernik,“ mu je segla skoro strastno v besedo. „Njega poznam —“

„Saj to je ravno,“ ji je smehljaje odvrnil. „Ko bi ga ne poznali, bi gotovo počakali vsaj toliko časa, da bi ga spoznali. Tako pa je seveda drugače.“ In pri tem si je počasi pogladil svojo redko, že močno osivelo brado, oči pa je uprl v tla, in obraz se mu je zožil v resne, ostre gube. „Če vam smem svetovati, gospodična, potem vam svetujem, da ne bodite tako rahločutni za vsak neljub spomin, kajti človeku je pač usojeno, da doživi marsikako izkušnjo in mnogo drugih enakih neprijetnosti, ki pa so posebno v mladosti človeku najlepši nauk za bodočnost.“

„Pretrpela sem že marsikaj,“ je dejala učiteljica in povescila svoje modre oči, kakor da ji je vztrepetal v duši kak žalosten spomin.

„Bodite uverjeni,“ ji je zatrdil gospod Bernik zamolklo — „da se štejete vendar še lahko med srečne, saj ste še mladi in to je dovolj: vse življenje še je pred vami. Nikjer ni zapisano, da vam je sreča nedosegljiva, nasprotno: vzbudite si v srcu veliko upanje, da vas čaka še najlepša bodočnost. Vojskovodja, ki gre v boj s črno zavestjo, da bo premagan, gotovo ne zmaga.“

Učiteljica Kristina se mu skoro ni upala pogledati v oči, zakaj zdelo se ji je, da ji vidi ta zagonetni človek v dno duše; gospod Bernik pa je nadaljeval, kakor bi ne opazil njene vznemirjenosti:

„Ko bi mi kdo povedal te besede pred kakimi desetimi leti, bi morda dvomil tudi jaz o njih resničnosti, kajti odkritosrčno povem, dasi vas šele malo poznam, vidim vendar, da je v vas precej tiste rahločutnosti, ki je bila tudi moja slabost do zadnjih let. Tu na deželi pa postane človek nekako robot in posebno —“, tu pa je naenkrat, kakor da je hotel povedati nekaj, česar bi ne smel in je spretno obrnil pogovor na čisto drugo stvar. „Sicer pa vas tako modrovanje gotovo dolgočasi, posebno sedaj, ko se še najbrž niste odločili, kako napravite in ukrenete zaradi stanovanja.“

„Morda pojdem v mesto kakor druga leta.“

„Toda stric vam je umrl, kakor mi je dejala oskrbnica, k tujim ljudem pa bo menda malo nerodno in to celo sedaj, ko še meščani sami beže na deželo in bo v mestu pusto in dolgočasno, kakor vedno za časa počitnic.“

„Ali pa ostanem mogoče v Zapotoku —“ je dejala in sama ni vedela, kako bi čim prej izginila od njega, ali pa vsaj pričela pogovor o kaki drugi stvari.

„Tako storite,“ ji je pritrdil gospod Bernik, in kakor da ji je bral misli z obraza, za hip obmolnil, potem pa jo poprašal, kako se počuti v svoji službi.

Učiteljica Kristina si je oddahnila in skoro hvaležno je pogledala gospoda Bernika, ki je bil tisto popoldne tako zgovoren, da ji je povedal še marsikaj. Pripovedoval ji je celo o svoji umrli ženi, o tistih časih, ko je tudi on služboval kot profesor in naposled celo omenil nekaj veselih dogodkov iz svojega dijaškega življenja, ki mu je bilo še prav živo v spominu, kakor da je od tistega časa komaj par mesecev.

IV.

Ko je prišla učiteljica Kristina zopet do Zaloškega mlina, kjer je zavila pot na levo proti Zapotoku, je postala in se ozrla.

Solnce se je nagibalo proti zatonu, a pot, ki je vodila proti trnskemu gradu, je bila v senci, mračna in pusta kakor vedno; učiteljici Kristini se je zazdelo, da se sprehaja tam okrog sama žalost in puščoba.

Bogve kakšnih misli in s kakšnimi občutki je šel profesor Bernik prvič po tej poti — je premišljevala in gledala v večerno daljo, ki je vsa žarela v rdečih žarkih. Srečen najbrže ni bil, ker sicer bi menda ne iskal bivališča v tem pustem kraju, ali pa je imel za to kake posebne namene in vzroke . . .

„Bog daj dober dan,“ jo je premotil iz tega premišljevanja zaloški mlinar. Stal je pred vrati in nerodno privzdigoval svoj zaprašeni klobuček, „Lepo vreme imamo, kaj ne; skoro da je malce preveč suše. Še par dni tako, pa mi tudi zatvornica ne bo več pomagala.“ Nato je stopil proti njej s sila sladkim obrazom. „Poprašal bi vas rad, kako bo kaj z mojim fantičem. Zdaj boste šolo končali in se bo že pokazalo, ako je kaj prida ali ne. Glave je dobre, to vem, samo ves muhast in razposajen je, pa saj veste — mladost, kaj bi mu človek zameril, ko še ni pri pravi pameti. Pa med najslabšimi menda vendar ne bo, kako pravite?“

Učiteljica Kristina je pohvalila mlinarjevega šolarčka kar najbolje, nato je počasi zopet nadaljevala svojo pot. Toda zopet in zopet je pomislila na skrbne, ponižne mlinarjeve besede in potem so odbežale njene misli tja daleč nazaj v preteklost, ko je tudi ona pričela hoditi v šolo. Za njo pač nikoli ni poprašal oče, ker ga ni

niti poznala, mati pa ji je umrla, ko je dopolnila komaj osmo leto. Natanko se je še spominjala, kako je ležala na mrtvaškem odru med visokimi svečami in ona vsega tega ni mogla razumeti. Jokala je pač, ker je videla, da jočejo tudi drugi in ker je ležala mati tako mirno in tiho, kakor da se ji je mala Kristina bogve kako zamerila; a da bi razumela vso težko trpkost resnične smrti, za to so bili njeni pojmi še preslabotni in njena čustva še nerazvita.

Prišel je stric, ki ga je ljubila kakor očeta in jo je vzel k sebi, dasi je bil vdovec. A Kristina se dolgo ni mogla privaditi starikave ženske, ki mu je gospodinjala. Bala se je in trepetala pred njo, dasi se ji je skušala prikupiti dobra ženica na vse načine in dolgo, dolgo je trajalo, predno se je otresla tega strahu in vsaj nekoliko pozabila na svojo umrlo mater.

Četrto leto potem je bil stric službeno prestavljen in Kristina je morala k tuji gospodinji, pri kateri je ostala do konca svojega šolanja. Gospodinja ji pravzaprav ni ugajala, bila je zadirajoča in včasih osorna ter čudno nagle jeze; a njene hčerke Milke se je oklenila takoj prve dni z vso iskrenostjo. Ker sta bili istih let in precej sorodnega značaja, sta si ostali zvesti prijateljici vseh šest let, ki jih je Kristina še preživela v mestu — potem pa je prišlo slovo: dva meseca po zrelostnem izpitu sta odšli na svoje prvo službovanje: Milka na Notranjsko, Kristina na Dolenjsko, kjer je ostala dve leti, tretje leto pa je prišla v Zapotok. Med počitnicami sta bili pač često skupaj, kajti stric je bil že v pokoju in je živel zopet v mestu, Kristina pa tudi ni zamudila nobenega prostega časa, da bi ne pohitela k njemu, ne toliko zaradi njega, ki se je ves počemeril in postaral, dasi je bil njej še vedno ves naklonjen, nego zaradi prijateljic in življenja v mestu; naposled pa tudi vsled gmotnih razmer, zakaj pri stricu ji je bilo vse na razpolago . . .

To leto pa je stari mož nagloma izdihnil. Kristina ni bila niti pri pogrebu; a dasi ga ni videla na mrtvaškem odru in se ni mogla posloviti od svojega dobrotnika, jo je vendar obšla globoka žalost vsakikrat, kadar je pomislila, da ga ni več. Skrbel je vendar za njo tako očetovsko in kako veselo jo je vedno sprejel in ji ob slovesu dajal toliko in toliko nasvetov, jo tolažil in ji govoril o lepi bodočnosti, kakor da pozna njeno pusto življenje. Zdaj ne bo nikoli slišala njegove skrbne besede in tudi ona mu ne bo mogla potožiti ničesar več. —

Med takim premišljevanjem je prišla skoro do vasi. Solnce je že zatonilo; samo na zapadu je nebo še žarelo kakor posuto s sa-

mimi rdečimi rožami in oblak, ki je zablodil pod večerno nebo od bogve kod, je bil do polovice kakor oškropljen s krvjo. Zrak se je nekoliko ohladil in je dišal po senu in suhih poljskih rožah. Nad Zapotokom pa je bil razlit svečan mir, kakor težka utrujenost po vročem dnevu; a učiteljica ni odšla proti domu skozi vas, temveč po stezi čez travnik in potem po okrajni cesti, ki je bila na debelo pokrita z rumenkastim prahom.

Ob takem večeru je navadno slonela pri oknu, gledala po dolini in sanjala, dokler je ni premagal spanec. Tisti večer pa je zagrnila okno in prižgala luč še predno se je popolnoma stemnilo. Zavrtila je ključ, poskusila še enkrat, če zapah drži, nato je sedla na rob postelje in prekrižala roki v naročju. Tako je sedela nekaj časa skoro nepremično, potem pa je vstala in sedla k mizi. Izmed papirja, ki ga je bilo naloženega med zvezki in knjigami, je vzela največji list in pričela z drobnimi črkami:

Draga Milka!

Pred kakimi tremi tedni sem Ti pisala, da preživim letošnje počitnice tu na deželi — vzrok Ti je znan; danes pa sem skoro drugačnih misli, dasi Ti še ne morem povedati nič gotovega. Če Ti hočem vsaj nekoliko natančneje razložiti, zakaj in odkod vsa ta negotovost v mojih mislih in sklepih, moram poseči nekoliko v preteklost.

Gotovo se spominjaš nekega Janka Merčona, ki je bil zadnje leta najinega skupnega bivanja tarča vseh najinih hudomušnosti in nagajivosti. Njegovo naklonjenost sva izrabljali sebi v kratkočasje, in ko je bilo nama te igre dovolj, sva mu povedali v obraz, da naj se ozre — drugam . . . Pismo, ki mi ga je pisal na to, hranim še danes. Včeraj sem ga čitala in povedalo mi je še enkrat toliko kakor pred šestimi leti. Seveda, takrat je bilo vse drugače, a zdaj, ko se zavedam svoje ničnosti in neznatnosti, vem, da je bilo najino ravnanje smešno in — ošabno. Da, Milka moja, leta so minula in pred tremi tedni je bil tisti „kmet“ promoviran na graški univerzi za doktorja prava in pride te dni v svojo rojstno vas, kjer stanuje v hiši njegovega očeta ponosna Kristina kot neznatna vaška učiteljica. In ne samo to! Prav v tej hiši so mu pripravili stanovanje; zato sem se hotela umakniti iz vasi v bližnji gradič, kjer pa sem nletela na človeka, ki je vsaj zame — čudak. Če se prav spominjam, sem Ti tega starca že omenila v nekem pismu; bilo je lansko jesen, ko sem se v njegovem gozdu skoro izgubila, toda takrat ga še nisem poznala kakor sedaj. Pa saj ga tudi sedaj ne poznam,

to se pravi — ne razumem, kajti to je človek posebne vrste: na prvi pogled pust, mračen in čemeran, a ko izpregovoriš ž njim par besed, spoznaš, da si sodila napačno. Peča se s tisto vedo, ki je bila Tebi najbolj zoprna, namreč z prirodoslovjem. Njegovo stanovanje je kakor kak majhen muzej, njegova duša pa temna in zagonetna. In k temu človeku sem hotela v stanovanje, pomisli! Ne, rajša pač ostanem tu, pa naj pride deset Merčonovih doktorjev, vsi skupaj menda še ne bi zalegli za enega trnskega „graščaka“. Toda prenageliti se ne smem in krivice mu tudi nečem delati, kajti z menoj je skušal biti kar najprijaznejši, dasi se mu je slabo posrečilo. Eno lastnost pa ima, namreč tako globoko poznanje človeka in tako resne nazore o življenju, da bi celo Tebi privoščila nekoliko njegove šole. Dasi mi o Merčonovem Janku nisem povedala nič natančnejšega, me je vendar skoro privedel do sklepa, da ostanem kjer sem . . . Naposled boš morda celo sumničila, da bi se mu sedaj rada približala. Nikoli! To veš, da mi ni ugajal, sama ne vem zakaj, ampak tako čutim, da mi je povsem nesoroden, čisto tuj in bi se nikoli ne mogla privaditi njegovi bližini. Naj se povzpne še tako visoko, tega svojega čuta bi se ne mogla otresti, dasi nekateri trdijo, da se človek sčasoma vsemu privadi. Pri mladeniču, ki bi ga ljubila jaz „resno in iskreno“, kakor je želel, bi morala njegova duševna lepota na las harmonirati s telesno. Morda se boš smejala tem mojim besedam, saj so mogoče tudi resnično smešne, a kaj si morem, ko nimam nikogar, ki bi me trdno prepričal, da je vse to napačno in krivično. Res, treba bi bilo, da bi prišlo v to moje enolično, dolgočasno življenje nekoliko izpremembe, pa naj bi že bila kakršnakoli. Pridejo trenotki, ko sem naravnost nesrečna. Pomisli, saj sem kakor pozabljena bilka na pustem strnišču in poleg tega nimam nikogar, ki bi mu mogla povedati vse svoje žalostne misli, ki tako često gostujejo pri meni. Res, da tudi preteklost moja ni bila bogve kako solnčna in vesela, ali lepša vendar kakor sedanjost, ko se tako zelo zavedam svoje osamelosti in zapuščenosti . . .

Toda zagrešila sem zopet! V zadnjem pismu mi skrbno naročaš, naj Ti pišem vedno le vesela pisma. Milka moja, preveč zahtevaš, toda prihodnjič poskusim, danes pa oprostí svoji

Kristini.

Ko je napravila piko, se je nasmehnila in le malo je manjkalo, da ni raztrgala pisma v drobne kosce; potem pa ga je zganila in položila v miznico. Segla je po drugem listu, pa je napravila komaj par vrstic in zopet nevoljno odložila pero. Naposled je pričela čitati

ali tudi s čitanjem tisti večer ni šlo. Listala je po knjigi, dokler ji ni pogled z neko čudno resnobo zastrmel v majhno sliko, ki jo je potaknila v knjigo bogve kdaj... Bila je fotografija gospe Koširjeve, ki jo je sama podarila preteklo jesen ob odhodu — in tistikrat se je zasvetilo v Kristininih očeh: spomnila se je, kako je popoldne zaman premišljevala v trnskem gradu, kje je videla dotično žensko, zdaj pa ji je bilo jasno. A vendar se ji je zdelo, da je na oni sliki, ki jo poseda gospod Bernik, gospa Koširjeva lepša in mlajša.

(Dalje prihodnjič.)

Književna poročila

Maksim Gorki, Foma Gordjejev. Roman. Tiskala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček v Gorici, 1913. 8°. 418 str. (Slovanska knjižnica, zv. 181—186).

Včasih so nas potepuške povestice, pesmi o sokolu, o valovih, ki naskakujejo jez in podobne, kar elektrizirale. Obsežni roman pa — kakor da je Pieškov v velikem opešal; tudi dramatik se ni v njem utelesil. To pa stoji, da je bil na prelomu stoletja on poleg Čehova najvažnejši borec proti gnilim socijalnim razmeram, zastopnik teoretskih in praktičnih življenskih problemov. Samouk, skitalec kameleonske pestrosti v poklicu, je bil v tujini precenjevan na rovaš zdravnika Čehova; oba pa sta privedla pripovedništvo iz abstraktnih tujih tirnic na domača istinita tla. Najvarneje stopa Gorki, kadar predstavlja bosjake: rojeni iz resnice in smelih sanj, kljubujoči tendencam svoje atmosfere, sovražniki kompromisov, hočejo ti čudaki lastno prosto pot skozi svet. Umestno prišedši v čas epigonske realitike so bili nov, osvežujoč tip ter ostanejo v bolj socijalni nego umetniško opiljeni ruski knjigi zastopniki pete družabne plasti in varovanci Gorkega.

Med večja dela sodi gorenje. Naslovljenčev oče je bivši zajemalec vode, trgovec Ignat G., ki se je brez dušnih nadzmožnosti z jekleno žilavostjo dokopal do milijonov, čeprav je ta „razuzdanec“ ob kroničnih napadih pijanske strasti potrošil spoštovanja vredne vsote po beznicah. Edinca svojega, čigar zapeta in vase zaprta mati, anahoretska molokanka, je plačala prvi porod z življenjem, odgaja simpatični starec z intenzivno ljubeznijo, to pa v zmislu gosposke morale: „Če vidiš, da je človek močan in sposoben za delo, usmili se ga in pomagaj mu. A če je kdo slab in ne za delo, pljuni vanj in pojdi mimo“ (45). Dasi mladeniču bolj ugajajo pravljice postarne tete, deluje ta vpliv vendar precej dolgo, dokler ob očetovi rakvi ne izbruhne v njem latentna materina čud: brez zanimanja za kupčije in ladje se vlačí in veseljači z dekleti, od katerih ga ena označuje: „Ako pojo lepo pesem, plakaš; ako napravi kdo kaj podlega, ga nabiješ! Z ženskami si priprost in nisi nesramnež ž njimi“ (234). High-life ni privlačen za „skromnega milijonarja“, ki se ni pehal nikoli za umsko naobrazbo, ki srečuje tam zgolj hinavce ter koketke in kokotke: bogatin, pa se brati s potepuhi in popiva s proletarci, kjer se še bolj navzame idej enakosti, prostosti — tako da hoče po daljšem krokanju iz meglene želje po svobodi odstopiti ves imetek edinemu sorodniku, sivemu skopuhu Majakinu. To se zgodi, ko Foma na banketu zaluč

dvema tednoma so ga napadli in oropali madžarski tolovaji; toliko da jim je ušel, siromak. Tukaj pa sploh ne more narediti dober masematen (kupčijo). Vsi Ljubljančani so naši rešoim (sovražniki), akotudi so sami ali njih očetje večinoma priseljenci. Prede nam huda. Nihče ne izplača obresti, kaj šele dolgove! Tako res naj bova zdrava in srečna moj mož in jaz, kakor so dolžna pisma dandanes le ničev papir!“

„Bo že bolje, le nikar ne obupajte!“ jo je tolažil vitez. „Morda pridem drugi pot. Pa zdravi ostanite!“

„Zdrav in srečen tudi gospod vitez!“

Krenil je dalje. Jezilo ga je, da Arona ni bilo doma. Od njega si je že večkrat izposodil denarja, ali pa zastavil svoje dragoceno bodalo. Žid mu je dal vselej rad, kolikor je vitez zahteval, in svojega dolžnika ni odiral s previsokimi obrestmi.

„Kam pa zdaj?“ je premišljeval. „Denar moram dobiti na vsak način!“

Spomnil se je Aronovega sorodnika Šmula (Samuela). In hipoma ga je minila slaba volja, ko se je domislil, da ima Šmul mlado hči, najlepše judovsko dekle v Ljubljani.

Josip Premk:

Letoviščarji.

V.

Dasi je imel gospod Bernik, kakor so trdili Zapotočani, desetkrat toliko denarja kakor stari Merčon, bi bil tisto jutro sodil marsikdo vendar narobe; kajti trnski gospod je šel po okrajni cesti v oguljeni suknji, ki ga je bolj izdajala za kakega občinskega pisarja, nego za graščaka in umirovljenega profesorja. Gospodar Merčon pa je sedel ves prazničen na svetlem koleslju in zdaj pa zdaj nekoliko ošvrknil lepo rejenega konjiča, kakor da hoče čim prej dohiteti starega Bernika, ki je hodil proti svoji navadi naglo.

„Če ste namenjeni v trg,“ ga je ogovoril Merčon in ustavil konjiča — „bi dejal, da je pametneje, če prisedete. Kaj bi gazili prah, ko je na vozu prostora za štiri.“

Gospod Bernik se je dotaknil s kazalcem svojega širokokrajnega klobuka in ni odgovoril ničesar. Merčon si je mislil, da mu mogoče ni po volji njegovo povabilo in je že vzdignil bič in nategnil vajeti, takrat pa je pristopil gospod Bernik s smehljajočim obrazom.

„Glejte, glejte, skoro vas nisem spoznal.“

Nato je prisedel in Merčon je pognal.

„Zdaj imate doma tudi sina, kaj ne?“ je povprašal Merčon. „Včeraj sem ga videl iti skozi vas. Presneto lepo se je razvil v teh treh letih, kar ga nisem videl.“

„Pred štirimi dnevi je prišel,“ je pritrdil Bernik — „pa mi je že včeraj povedal, da ne ostane dolgo. Saj sem vedel, da bo tako.“

„I seveda, družbe nima, se pa dolgočasi. Danes pride Janko, moj sin, saj ga poznate, tudi z vašim gospodičem sta znana, nemara se bosta razumela in si vedela kako pregnati dolgčas.“

„Sem slišal, da pride,“ je prikimal Bernik in postrani pogledal Merčona, kakor da hoče izvedeti z njegovega obraza kaj več, nego mu je povedal, a Merčon je gledal modro in nekako samozavestno predse, potegnil potem iz žepa veliko srebrno uro, in ko je spoznal, da je časa dovolj, je povesil bič in vajeti, da je stopal konj počasi in enakomerno.

Gospod Bernik se je sklonil in podprl brado s kljukasto palico; videlo se je, da mu ni do pogovora in šele, ko sta prišla do prvih trških hiš, je potrepal Merčoma po rami in mu namignil naj ustavi.

„Jaz imam opravka na davkariji, vi pa peljete na postajo, je bolje, da tukaj izstopim,“ je zamrmral in naglo stopil z voza. Potem pa mu je podal roko in ko jo je zopet odtegnil, je imel Merčon v roki tolar.

„Oho, tako pa ne!“ je vzkliknil, pa gospod Bernik se je delal, kakor da ne sliši njegovega klica in je kmalu izginil med hišami.

Merčonu ni preostajalo drugega, nego da spravi tolar v žep, potem pa je pognal proti postaji, ki je stala na drugem koncu trga.

Ta in oni izmed tržanov, ki ga je poznal, se je sicer malo začudeno ozrl za njim, kajti Merčon navano ni prihajal ob delavnikih v trg tako prazničen, a malokdaj s kolesljem, ki je bil v Zapotoku redka prikazen, saj sta ga imela samo župnik in Merčon.

Nasproti neznatne postaje je stala na drugi strani ceste mogočnejša enonadstropna hiša z znano gostilno, kjer so obstajali navadno vsi vozniki, ki so imeli opravka na kolodvoru. Tisto dopoldne pa ni bilo niti enega voza in še Merčon si je nekaj časa pomišljal, ali bi ustavil tam ali zapeljal naravnost pred postajo. Naposled se je vendar odločil za prvo in se počasi skobalil s koleslja.

„Zgodnji ste, če ste prišli k vlaku,“ ga je pozdravila oštirka na vežnem pragu. „Dobre pol ure boste še čakali, če ne bo še kaj zamude.“

Merčon je pogledal na svojo veliko žepno uro nekako neverjetno, potem pa je zamahnil z roko. „Bolje prej nego poznej,“ je dejal. „Sicer se ne pripelje ne cesar; ne škof, ampak samo moj sin, pa ga vendar prinesite pol litra, prav pošteno sem žejen. Deset bo komaj, pa že pripeka kakor opoldne.“

Zavaljena oštirka je izginila v vežo in za njo Merčon. Ko se je čez kake četrte ure zopet pojavil med vrati, je sukal med zobmi dolgo viržinko in pihal dim daleč predse ter stopal počasi preko ceste proti postaji.

Kmalu nato se je začul iz dalje rezek pisk in čez par hipov je dospel vlak na postajo.

Najprvo je prišlo iz veže nekaj trških trgovcev, za temi je stopal gosposki človek z velikim usnjenim kovčegom, ki je kimal Merčonu že oddaleč.

Merčon se je globoko odkril in kazal silno prijazen obraz.

„Preprijazni ste, gospod Merčon,“ je hitel zgovorno gosposki prišlec — „gotovo vam je povedal brat, da pridemo danes in s tem vlakom.“

„Ne, o ne, gospod Košir,“ je hotel pojasniti Merčon gospodu Koširju, pa mu je prestregla besedo gospa Koširjeva, ki je pristopila s precej mlajšo družico. Dasi je Merčon še ni poznal, jo je sodil po pismu takoj za njeno mlajšo sestro.

„Ali ste pripravili vse, kakor smo vam sporočili?“ je povprašala gospa Koširjeva sila prijazno, potem pa se obrnila proti sestri. „Vidiš, to je naš novi gospodar, tisti gospod Merčon, o katerem sem ti že pravila. Pa kako, da ste prišli?“

Merčon pa je tistikrat zagledal nedaleč od sebe še drugega gosposkega potnika, ki ga je seveda takoj spoznal za svojega Janka, in malo je manjkalo, da ni povedal Koširjevi gospodi kar na kratko, da ima zdaj opravka z drugim. Pa tega ni storil, kajti Janko je že prej zapazil svojega očeta in je obstal nekoliko oddaljen, ker ni poznal gospode, s katero se je razgovarjal oče. Ko je sin uvidel, da ga je zagledal tudi oče, je pristopil z lahnim naklonom.

„Zaradi tegale sem prišel, vidite,“ je zdaj na kratko razložil Merčon vzrok svojega prihoda. „To je moj sin, saj sem vam že pravil lansko leto, ko smo ga pričakovali, pa ga ni bilo na počitnice.“

Janko se je predstavil vsem trem in ko je slišal ime Košir, mu je bilo tudi jasno, kako da se oče razgovarja s to gospodo; kajti da prihajajo Koširjevi čez poletje na stanovanje k njegovemu očetu, o tem mu je že oče poročal.

„Kaka sreča, gospod doktor,“ je povzel Košir, „da ste prišli vsaj letos. Lansko leto sem vas težko pričakoval; saj veste, da ljubi človek na deželi kake izlete in vam je gotovo znana okolica daleč okrog. No, letos, če ostanete kaj časa doma in če ne boste odklanjali moje družbe, pa splezava na kak grič, ali ne?“

„O, gospodu doktorju se bo ravno ljubilo laziti po gorah,“ ga je zavrnila soproga. „Človek, ki prebije toliko časa pri učenju, si pač rad nekoliko oddahne in odpočije.“

„Kako dolgo ostanem doma, še ne vem,“ je odvrnil Janko in pogledal očeta nekako resno, kakor da ga hoče opozoriti, naj nikar ne puha tobakovega dima naravnost gospodični v obraz, ki se je že parkrat ves ovit v neprijetno dišeč oblak sčemeril v tako protestne poteze, da je bilo Janku naravnost neprijetno. „Toda par tednov preživim najbrž doma.“

„No torej, potem se pa že še kaj pogovorimo,“ je dodal gospod Košir. „Jaz stopim sedajle k bratu. Čudno, da ni prišel na postajo. Poleg tega pa preskrbim tudi voz —“

„Kaj niste prišli z vozom?“ se je obrnil Janko proti očetu.

„O, seveda sem prišel, kajpak, da sem prišel —“

Janko je pogledal gospo Koširjevo in gospodično sestro Amalijo z nekakim pomislekom, potem pa je z nasmehom dostavil:

„Ako se blagovolite gospoda poslužiti našega voza, vam je na razpolago; kaj boljšega boste v tem trgiču itak težko dobili, prostora pa je dovolj.“

„Če je tako, gospod doktor,“ mu je segel Košir v besedo, „potem pa izročam ženstvo v vaše varstvo, jaz imam itak opravka pri bratu in pridem v Zapotok popoldne.“

Gospa Koširjeva in gospodična Amalija sta se pogledali, kakor da se hočeta povprašati za svet, a ker menda nobena ni nasprotovala Koširjevemu predlogu, sta molčali; molčal je tudi oče Merčon, dasi mu ni bilo vse tako po volji, kakor so mislili drugi. Godrnjal je mož na tihem, da se briga sin več za tujo gospodo nego zanj in jo naposled povabi celo k sebi v koleselj, da niti med potjo ne bo mogel izpregovoriti ž njim nobene besede, ki bi je ne slišala nepoklicana priča. Nameraval mu je povedati marsikaj o svojih načrtih in namenih, sedaj pa stoji pred njim, kakor da nima pravice izpregovoriti poštene besede. In to ga je tako ozlovoljilo, da je molče odšel preko ceste in pričel pripravljati za odhod.

„Torej do svidenja, gospod doktor,“ se je poslovil gospod Košir — „in še enkrat hvala za uslugo, ki ste jo nam izkazali takoj ob prvem srečanju.“

Janko se mu je naklonil, potem pa spremil njegovo soprogo in njeno sestro Amalijo do voza, kjer jima je prepustil udobnejši prostor na končnih sedežih, sam pa sedel njima nasproti, med tem ko se je povzpел njegov oče spredaj na kozla. Modro se je držal oče Merčon; zgornja ustnica mu je silila čez spodnjo, kakor vedno, kadar mu ni bilo kaj po volji, nato pa je menda iz samega veselja, da mu je prepustila gospoda častni sedež na kozlu, udaril tako temeljito po konju, da se je vzpel na zadnji nogi in premaknil koleselj s silnim sunkom.

„Koliko časa se bomo še vozili?“ se je obrnila gospodična Amalija proti sestri, ko je bil voz že zunaj trga in so se širile ob obeh straneh okrajne ceste bogate žitne njive.

„Eno uro, ali ne, gospod doktor?“

„Tako nekako,“ je odvrnil Janko. „Ali gospodična še ni bila nikdar v tem kraju?“

Gospodična Amalija je odkimala in pogledala Janka s svojimi velikimi, temnimi očmi, v katerih se je svetila drznost in živahnost.

„Še nikoli,“ mu je odvrnila z visokim glasom in se nasmehnila menda samo zato, da so se ji zasvetili med napetimi rdečimi ustnicami drobni beli zobje, česar seveda Janko ni prezrl. Imela je gospodična Amalija komaj devetnajst let, in ta mladost je dihala svojo nežnost iz vseh udov, iz vsakega pogleda in vsake kretnje; njeno polt so nežno potemnili žarki južnega solnca in tudi v obrazu gospe Koširjeve so se še branili starosti sledovi iste lepote, vendar je bilo na njej vse bolj velo, hladno in brez vablјivosti, česar se je menda zavedala sama, kajti njeno obnašanje in celo njena govorica je bila brez vsakega ognja, hladna in mirna, kakor da po nečem žaluje.

„Toda zdi se mi, da je ta kraj lep,“ je dostavila in se ozrla naokrog. Tudi Janko je pogledal po širnih rumenih njivah, ki so se širile tja do zelenih holmov, od koder so gledale v dolino lične bele cerkvice. Dan je bil jasen, visoko nebo je bilo razpeto od vztočja do zapada, kakor modra jezerska površina in zrak je bil tako miren in težak, da ni zatrepetala niti ena žitna bilka.

„Da, lep,“ ji je pritrdil Janko, kajti v srcu je čutil neko milino, ko se je po štirih letih zopet vozil po domačem kraju. „Sicer pravijo, da se zdi vsakemu rojstni kraj najlepši, ali ta košček zemlje bi lahko vzlјubil tudi vsak tujec. Sicer pa boste imeli sami priliko spoznati, če je v mojih besedah kaj resnice.“

„Da bi bilo tako,“ se mu je nasmehnila — „sicer prihodnje leto gotovo ne pridem. Še letos sem se težko odločila, kajti tam

ob morju je tudi tako lepo“ — in gospodična Amalija je za hip zatisnila oči, kakor da hoče v duhu še enkrat preživeti ta ali oni nepozabni dogodek, ki ga je doživela tam ob morju . . . „Ali ste že videli morje?“ ga je vprašala potem nenadoma.

„Da,“ ji je pritrdil Janko in gledal zvesto v njene žive oči.

„Ali ni krasno?“

„Gotovo,“ ji je priznal — „ampak tiste mogočne lepote ne bi mogel primerjati z mičnostjo tega kraja. Tam se razmahne duša v čudno razkošje, tu sanja v tihem miru. Seveda so takšna čustva precej odvisna od človeškega temperamenta; saj veste, da ne čustvujeta enako niti dva človeka.“

„To je res,“ mu je pritrdila po kratkem pomisleku. „Mnogo pa je pri tem odvisno tudi od različnih okoliščin in razmer, v katerih človek živi.“

Janko je zaslutil, da ga ni razumela in je skušal napeljati pogovor na navadnejše stvari, ampak zdelo se mu je, da je ravno prisotnost gospe Koširjeve vzrok temu dolgočasnemu in prisiljenemu govoričenju. Amalija se je sicer zanimala za vse in Janko je z naslado poslušal vsako njeno besedico, a od časa do časa se je ozrla na svojo starejšo sestro, kakor da ga hoče opomniti, da je v njeni družbi še nekdo in beseda ne sme tako prosto na dan, kakor bi morda želela.

„No, hvala Bogu,“ je naposled zavzdihnila gospa Koširjeva, ko so se pripeljali do prvih vaških hiš. „Pomislite, od polnoči pa do sedaj na vožnji, to je nekaj groznega.“

Kmalu nato je koleselj obstal pred novo Merčonovo hišo in Merčon je zlezal s kozla.

„Doma smo,“ je dejal. Gospodična Amalija pa je gledala na vas in na svoje novo bivališče, ne da bi se premaknila.

„Tu gori v prvem nadstropju bomo stanovali?“ je povprašala čez nekaj časa. A tistikrat se je pojavila na oknu v pritličju svetlolasa dekličja glavica, ki se je sicer hitro zopet umaknila, a vendar prepozno, da bi je Amalija in Janko ne opazila.

„Kdo stanuje tu spodaj?“ je povprašala še radovedneje; Janko pa je zamahnil z roko in odvrnil malovažno:

„Menda učiteljica, kakor mi je nekoč pisal oče; ne vem, kako ji je ime.“

Nato je stopil z voza in pomagal tudi njej, za kar se mu je zahvalila Amalija s tako ljubečim pogledom, da je postalo Janku gorko v licu in srcu.

VI.

Mladi Merčonov doktor se je vračal na večer istega dne proti domu, ko je udarila ura v zapotoškem zvoniku že enajst. Zamudil se je bil pri domačih, dasi mu je bilo zelo malo do vse tiste radovedne in gostobesedne družbe, ki se je zbrala na očetovem domu. V tujini je mislil sicer mnogokrat na dom in večkrat se mu je zahotelo v družbo teh otročje radovednih vaščanov, ki jih je poznal že kot otrok in so se po svojih mislih in srcu kaj malo izpremenili. A zdaj, ko se je razgovarjal z njimi, so se mu zdeli skoro smešni: vsaka malenkost, ki jo je izpregovoril, jim je bila važna in imenitna, dasi je on sam komaj vedel, kaj govori. Težko je čakal ugodnega trenutka, ko bi se lahko poslovil in odšel. Zavedal se je, da ravna napačno, da sta opazila mogoče celo oče in mati njegovo hladnost in redkobesednost in ga sodila bogve kako krivično. Ko pa je stopil na prosto v hladno poletno noč, ki je gledala na Zapotok skozi tisoč belih zvezd, mu je postalo v srcu naenkrat nekako prazno, skoro da ga je obšla tiha žalost, dasi sam ni vedel zakaj in čemu... Preteklost se je razgrnila pred njim z vsemi enako otožnimi hipi in prihodnost mu je namigavala s svojo temno zagonetnostjo, da je odšel po vasi s sklonjeno glavo. Skušal si je pregnati te neprijetne misli na vse mogoče načine. Postajal je pred hišami in mislil na tega in onega, ki je pohajal z njim v vaško šolo in živi sedaj kot gospodar ali pa v tujini bogve kje, spominjal se je deklet, s katerimi se je šalil kot dijak in so sedaj omožene, morda že vdove ali bogve kako... Petnajst let bo že od tistega časa, ko je prvič zapustil Zapotok in odšel v mestne šole. Kako vesela in mogočna je bila tista pot, kako velika je bila misel na daljni zmagoslavni konec... In zdaj je končal to dolgo pot in kaj ima od vsega? Zopet stoji pred začetkom, pred novim življenjem, in kje je tisti srečni končni cilj, poln zadovoljstva in sreče, ki ga je sanjal nekoč?

Mesec, ki se je do tedaj hinavsko plazil za oblaki, je pogledal na Zapotok v vsej svoji blede luči; okrajna cesta se je zasvetila in raztegnila v daljo kakor sivkast trak, senca Merčonove hiše pa se je sklonila daleč po travniku.

Janko je stal pred hišo in gledal v pritlično okno, kjer se je svetil ob kraju zavese ozek pramen medle luči, ki je gorela v sobi. Za hip mu je pohitele preko srca kakor prijeten oddaljen klic iz pozabljenih časov, kajti še vedno se ni mogel popolnoma pobratiti z mislijo, da živi tisto ponosno dekle, ki je vrgla nekdej v njegovo

dušo tako bridko bol, v njegovi rojstni vasi kot učiteljica. Sicer že davno ni več mislil na tiste dni in je bil prepričan, da bi ostal popolnoma hladen, pa naj bi stopila predenj še tako mameča in krasna, ampak v dnu duše mu je tlela samo želja, da bi jo srečal nekoč, kakršna je bila takrat, še vedno zavedajoča se svoje lepote, prav tako ponosno in mrzlo. Kruta je bila želja, kakor je bilo kruto njeno preziranje in zasmehovanje in skoro da sčasom ni mislil več niti na to, ker mu je bila neprijetna nanjo vsaka najneznatnejša misel. Tisto popoldne pa so oživel v njem zopet vsi spomini baš zaradi tega, ker se je njegova nekdanja želja, kakor je sklepal iz učiteljevih besed, napol izpolnila. Ali kljub temu mu je bila misel, da jo bo moral srečati, skoro neprijetna. Zavedal se je sicer, da je morala spoznati, koliko resnice je bilo v marsikateri njegovi besedi, ali kljub temu bi videl rajši v svoji bližini še tako neljubega človeka, nego njo, na katero ni maral niti misliti.

Luč za zaveso je ugasnila in Janko se je nehote in brez vsake prave misli ozrl v prvo nadstropje. Okna so bila zagrnjena, mrzla mesečina se je svetila v steklu; toda on je čutil, da je za tistimi zagrnjenimi okni prijetno in toplo . . . Pomislil je na njene vroče oči, na njeno nežno, zagorelo polt, a ko se je čez trenotek zavedel hipnega vzroka svojih misli in čustev, je stresel z glavo in nevoljno potisnil ključ v ključavnico.

V sobi je prižgal luč in izločil iz kovčega nekaj knjig, potem pa je pustil vse skupaj in stopil k oknu. Gledal je v noč in skušal misliti na svojo bližnjo bodočnost, pa se mu je zazdelo vse skupaj neumno kakor še nikoli. Iskal je vzroka svoji nezadovoljnosti in raztresenosti. Mislil je na marsikaj, kar ni bilo prav nič v zvezi z njegovim življenjem. Naposled pa je prisodil vso svojo čemernost na rovaš utrujenosti in je legel v posteljo. —

Ko se je prebudil, se je smejala po vsej sobi rožna svetloba. Pogledal je na uro in se je začudil, zakaj bilo je še zgodaj. Nekaj časa je premišljeval, ali bi vstal ali spal še dalje; toda počutil se je tako svežega in spočitega, kakor še nikoli po daljši vožnji.

Odprl je okno in se naslonil na podboj, da bi se navžil svežega jutranjega zraka. Na vasi pa se je že oglasilo življenje. Pastirji so se klicali z zategnjenimi, visokimi glasovi, tuptam se je začul nerazločen ropot in šum, od travnikov, ki so dihali onstran vasi svoj sveži rosni vonj, pa je prijetno zvenela kosa. Zrak je bil svež in poln dišav sočnega zelenja, nebo se je kopalo v čisti jutranji luči

in Janku se je zdelo, da je vsa mlada narava prevzeta neke tajne milobe in moči, ki jo je razlilo zlato solnce od gor do gor.

Ko se je opravil in stopil na cesto, je nekaj časa premišljeval, ali bi stopil gori k domačim, ali na izprehod na polje. Naposled pa je odšel dol po cesti do napol porušenega znamenja, mimo katerega je vodila kolovozna pot preko travnikov, ki so bili že večina pokošeni. Spominjal se je, kolikrat je hodil kot dijak med počitnicami po tisti poti na vse zgodaj, potem pa navadno zavil preko brvi proti zaloškemu mlinu, kjer je marsikdaj srečal profesorja Bernika, s katerim sta potem skupaj lazila za različnimi hrošči in metulji. Če je bil lov bogat in gospod Bernik dobre volje, ga je povabil tudi v grad, kjer je preživel v družbi njegovega sina Arturja marsikako veselo uro. Dasi je bil Artur nekoliko starejši, sta se vendar prav dobro razumela. Artur je študiral takrat že na trgoski akademiji, snoval za svoje bodoče življenje visoke načrte, ki so se mu bogve kako izpolnili, kajti sedaj je lahko že dve leti v službi. In gospod Bernik — bogve, ako ga še veselijo hrošči in metulji. Morda bi ga komaj spoznal, postaral se je gotovo, saj je bil že takrat ves slaboten in siv. —

Ves zatopljen v preteklost Janko ni opazil, da se bliža brvi, kjer sta stala učitelj in učiteljica Kristina, ki pa ga tudi nista zapazila. Gledala sta v vodo, kamor je kazal učitelj s palico, z levico pa je včasi zamahnil, kakor da se nad nečem krega. Ko se je okrenil in hotel menda pokazati na drugo stran brvi, je razprl oči v veselem začudenju in zamahnil z obema rokama.

„Zgodnji ste, gospod Janko! Kaj ste prišli tudi vi nad sulca?“ je vzkliknil in mu hitel nasproti.

Janko je obstal in na obrazu se mu je poznalo, da je skoro v zadregi.

„No, kaj boste stali in gledali,“ je veselo besedičil učitelj Možina. „To je naša učiteljica, gospodična Kristina Pogorelčeva, če se še ne poznata. Tale gospod,“ je nadaljeval proti Kristini, ki je pobledelela, „je moj nekdanji učenec, sedaj pa doktor Janko Merčon.“

Janko se je poklonil, a ko je opazil njeno zmedenost, ji je podal roko in mirno dostavil:

„Prav vesel sem, da vas poznam, kajti učiteljica v Zapotoku ni kar si bodi —“

(Dalje prihodnjič.)

Josip Premk:

Letoviščarji.

(Dalje.)

Kristina ga je pogledala za kratek hip in takoj zopet nemirno umaknila svoj pogled. Bila je prepričana, da se norčuje, a dasi bi mu bila rada vrnila dobro za milo, ji ni hotela na jezik niti ena primerno zbadljiva beseda.

„Kako to mislite?“ je dejala naposled in gledala v potok.

„Mislim, da je treba precej vztrajnosti in potrpežljivosti, ako ostane tako mlada gospodična v Zapotoku že tretje leto —“

„Kako to veste?“ je povzela začudeno.

„Da stanuje v novi hiši mojega očeta zapotoška učiteljica, sem vedel že prej, kajti oče mi je pisal to novico takoj, ko ste se pri njemu nastanili, menda iz samega veselja, da je dobil za svojo nepotrebno stavbo vsaj enega prebivalca, da pa je to gospodična Kristina Pogorelčeva, sem izvedel šele včeraj. Pa saj je vseeno, naj bi že bila ta ali ona, biti že tretje leto v Zapotoku, se pravi žrtvovati.“

„Oho, kar tiho!“ ga je prekinil učitelj Možina in mu položil roko na ramo. „Že vidim, da nič več ne ljubite svojega kraja in nam hočete odpoditi celo gospodično učiteljico.“

„Nisem mislil tako,“ se je nasmehnil in skoro mu je bilo žal besed, ki jih je izrekel, ne zaradi tega, ker ga je hotel učitelj v šali nalašč narobe razumeti, ampak ker je bral v Kristininih povešenih očeh jasno in razločno, da so jo zadele besede bolj ostro nego je želel. „Človek izpregovori včasih ravno nasprotno tistega, kar je imel v mislih in posebno se to lahko zgodi ob takem prvem svidenju.“ Besede „ob takem svidenju“ je naglasil s takim poudarkom, da je Kristina vnovič pobledela; vendar pa je imela to pot toliko poguma, da mu je precej mirno odvrnila:

„Mogoče, a kar se tiče mene, sem tu popolnoma zadovoljna.“

„No, vidite! Kaj mislite, da smo vsi tako navezani na mesto kakor vi, ki se ne prikažete domov kar štiri leta,“ je šaljivo pripomnil učitelj Možina. „Le čakajte, še radi boste prišli na deželo kakor ti Koširjevi, ki so se pripeljali včeraj z vami. No sedaj boste imeli družbe dovolj; gospod Artur je tudi doma, ravno včeraj sva govorila in ko sem mu povedal, da ste že prišli, je šel naravnost k vam, pa vas žalibog ni bilo doma, ampak našel je v veži

Koširjevo gospodično, ki se mu je nenadoma vsedla tako globoko v srce, da je govoril o njej vso pot. Ali je res taka lepota?“

Janka so dirnile zadnje učiteljeve besede kaj neprijetno in ko je videl, da je uprla vanj tudi Kristina svoje plahe oči, je skomignil z rameni.

„O lepoti imajo ljudje različne pojme. Gospodična Amalija ima nekako južni tip, kar mogoče Arturju ugaja.“

„Vi pa ste seveda naše gore list,“ je nadaljeval šaljivo Možina — „in ne boste gledali na jug, ampak po naših rožah. Sicer pa vam moram povedati, da ste naju nekoliko zmotili, kajti — pa nikar se ne smejte — midva z gospodično čakava sulca.“

„Sulca?“ se je začudil Janko. „Kolikor pomnim, jih v tem potoku še nikoli ni bilo.“

„Tudi kolikor pomnim jaz,“ je odvrnil Možina resno — „in to je nekoliko dalj, ga ni videl v tej vodi še nihče, jaz pa sem ga in sicer včeraj in predvčeraj natanko ob temle času. Vidite, danes pa, ko sem privlekel seboj morilno orodje, pa ni zlodeja od nikoder, kakor da ve kaj nameravam. Ampak obupati še ne smemo, čisto lahko še pride.“

„Meni se zdi vsa stvar precej čudna —“

„Čudna?“ se je zavzel učitelj Možina in se razkoračil pred njim, da se je spomnil Janko takoj tistih davnih ur, ko ga je gledal v prav taki pozi v šoli na katedru. „No, že prav! Če ga vjamem, vi ne pridete na večerjo, pa če povabim ves Zapotok.“

„Tako velik pa menda vendar ni,“ se je zasmel Janko, a učitelj Možina je zamahnil z roko in mu pokazal hrbet.

„Že vidim, da ste res doktor, ki hlastne po vsaki besedi, ki jo izgovori človek nekako dvoumno. Ampak kar sem dejal sem dejal: večerja bo, pa če ga čakam do večera in še jutri, saj drugega dela zdaj itak nimam.“

Toda kmalu je bil učitelj Možina sam drugačnih misli.

„Zverine menda res ne bo, pa če zijamo do opoldne v vodo,“ je izjavil nevoljno. „Vendar kar tako mi ne uide. V potoku je še gotovo, nemara kod drugod, pa oblazim ves potok doli do Bistrice. Vi, gospodična, bi menda že itak radi k zajtrku. Vas pa to ribarjenje tudi bogve kako ne zanima, pa lahko spremite gospodično in ji poveste kako kratkočasno, da ne bo pot predolga in dolgočasna. Zvečer že povem, koliko sreče sem imel. Pozdravljena!“

In ne da bi se dalje brigal za Janka in Kristino, je počasi odmenal z dolgo špičasto palico nizdol ob potoku.

„Ali ni imeniten tip starega učitelja ta Možina,“ se je obrnil Janko proti učiteljici Kristini, ki je stala ob njegovi strani, kakor da ne ve ne kod ne kam . . .

„Veseli in zadovoljeni ter prav dobrosrčni človek. Boljšega nadučitelja bi si ne mogla želeli,“ je dejala počasi in polglasno.

„To pač,“ ji je pritrdil — „tudi jaz sem mu hvaležen za marsikak nauk, ki mi je spremljal tudi potem, ko nisem živel več pred njegovimi očmi, ampak med ljudmi, ki so mi bili včasih naravnost nerazumljivi.“

Dasi se Janko ni nameraval dotakniti s poslednjimi besedami onih dni, ki jih je imela Kristina venomer v svojih nemirnih mislih, je vendar vztrepetala ob slutnji, da mogoče vendar izrabi to ugodno priliko in poseže v tisto neprijetno preteklost.

Toda Janku je brnelo preko možgan vse nekaj drugega in se je komaj zavedal, da stopa ob njegovi strani dekle, ki jo je nekdaj tako ljubil. Zmedenost se mu je pojavila celo v pogledih, ki so mu nemirno begali po prostranih travnikih, a skušal se je pritajiti.

Tako sta hodila nekaj časa molče; ob nekem rjavopobarvanem križu, ki je stal kraj ceste, pa je Janko obstal in se zagledal v znamenje. Ob obeh straneh lesenega križa je rastlo grmičevje in pred križem je bila preko dveh nizkih brun položena deska, že vsa trhla in črviva, kakor nekak klečalnik, a Kriste je bil polomljen in razbit, leva roka mu je manjkala, da je visel po strani.

Janko je majal z glavo in se čudil.

„Kako da znamenja ne popravijo,“ je mrmral.

Kristina ga je pogledala malo začudeno, nato pa mu je plaho razložila:

„Lansko leto so se stekli fantje na tem kraju in po nesreči je priletel menda kamen v razpelo, zato mu manjka levica.“

„Pa da moji starši niso popravili — no, seveda, saj je od tistega dogodka že kakih osemnajst let in vsaka stvar se pač s časom pozabi.“

„Ali se je zgodila tu mogoče kaka nesreča?“ ga je prašala.

„Zgodila se ni, a lahko bi se bila. Sicer mi je še danes nerazumljivo, kako so mogli trije možje dvigniti voz poln sena, toda zgodilo se je vendar in jaz sem bil rešen gotove smrti.“

„O?“ se je začudila Kristina.

Janko ji je prikimal.

„Da, jaz. Peljali smo s travnika seno, voz je bil pač naložen kolikor se je dalo, pot pa je bila razvožena in slaba, da so se

kolesa udirala globoko v kolesnice. Jaz, ki sem imel takrat osem let, sem ležal na senu, tu pa se voz naenkrat nagne z vso težo in kakor bi trenil sem bil pod vozom. Da bi se bil zadušil, ko bi me bili potegnili izpod sena le par hipov pozneje, je gotovo. Nezavestnega so me potem močili in tresli in tukaj, kjer stoji ta križ, sem zopet razprl oči. Oče je postavil na to mesto znamenje in kadar se je kaj poškodovalo, je vedno hitro popravil, zato se čudim, da je pustil zdaj vse tako v nemar.“

Kristina ga je poslušala pozorno, včasi se je celo ozrla v njegove temne oči, ki so bile uprte naravnost v znamenje, kakor da gleda v duhu tisti davni dogodek, potem pa je dostavila sočutno:

„Tako blizu smrti ste že bili.“

„Morda bi bilo bolje, da se je zgodilo —“

„Ampak tako črno gledati v življenje je zopet prežalostno,“ mu je odvrnila in se postrani ozrla v njegov obraz, ki se je v teku šestih let, odkar ga ni videla, precej izpremenil.

Janko je sicer opazil ta njen skrivnostni pogled, a ostal je miren in stopal je poleg nje kakor poleg neznanke.

„Mislim, da nam nudi življenje malo momentov, ki bi jih smeli imenovati resnično vesele in srečne,“ je dejal mrmraje.

„O tem bi se dalo razmišljati, ampak zdi se mi, da bi najina sodba ne bila ravno merodajna, ker je precej življenja še pred nama.“

Janko je obstal in ji pogledal naravnost v oči. Modre so bile in globoke, kakor da se zrcali v njih majsko nebo in gledale so vanj z nekim čudnim nemirom.

„To ste povedali, kakor bi od vas nikoli ne pričakoval.“

„Ne vem, kako si naj to tolmačim?“ ga je prašala zaupno.

Janko je spoznal, da je zabredel predaleč in je nekoliko pomolčal.

„Mislil sem, da ne razmišljujete takih stvari, zato me je vaš odgovor nekoliko presenetil.“

„Kakor se mi zdi, vi ženske zelo podcenjujete,“ je dejala nekoliko bolj pogumno; kajti iz njegovih zadnjih besed je spoznala, da se previdno izmuzne vsakemu pogovoru, ki bi imel le količkaj stika s preteklostjo.

„Gotove in trdne definicije na to kočljivo točko res nimam, a v splošnem se mi zdi, da je bolje tako.“

„Tu bi dala jaz prvo besedo izkušnjam,“ je dejala nepremišljeno in se s temno rdečico takoj globoko obtožila. Ustnice so ji

vztrepetale in gledala je predse nemirno, kar je Janko opazoval z nekakim zadoščenjem.

„Ali tudi z izkušnjami se človek lahko vara.“

„Po čem naj se potem ravnamo?“

„Po svojih nazorih, ki jih moramo spopolniti do najvišje plemenitosti, in potem je lahko soditi pravo od nepravega.“

Kristina je sklonila glavo, kakor da premišljuje o njegovih besedah, pa jo je premotilo jutranje zvonjenje, ki se je slišalo sem od vasi.

„Tako zgodaj se že dolgo nisem vračala s sprehoda,“ je dejala, kakor da ne ve odgovora na njegove besede.

„In mogoče bi ne vstali tako rano niti danes, pa naj bi bilo v potoku deset sulcev, ko bi vedeli, da vas bom domov grede dolgočasil — jaz.“

Kristina je obstala brez besed, pogledala ga je vprašujoče in dejala naposled komaj slišno: „Ne razumem vas.“

Nato sta molče odšla proti vasi.

(Dalje prihodnjič.)

Temeniška :

Pomladni spev.

Zemlja je s polnimi grudi zavzdihnila,
vroča kri v žilah je njenih zaplala,
cvetju, zelenju življenje je vdihnila,
v jutro moči jih na pot je poslala. —
V sinje se dalje nebo je raztegnilo,
cvetje se belo pod njim je razpelo;
megle z oči si nebo je potegnilo,
solnce si himno je zlato zapelo. —

Žarek srebra je padel na tla:
zašelestelo, zazvenelo je pod njim,
kakor bi v zlatem snu
duša zarajala,
kakor bi v srca dnu
luč se napajala.

Josip Premk:

Letoviščarji.

(Dalje.)

VII.

Dasi je minulo že štirinajst dni, odkar je prišel Janko domov, sta imela s sinom profesorja Bernika samo enkrat nekoliko daljši razgovor. Obiskal ga je Artur, kakor mu je dejal učitelj Možina, da pride gotovo k njemu na dom; a Janko je spoznal takoj, da ne vleče Arturja k njemu prijateljstvo, ampak Amalija. Povedala sta si na kratko dogodke in doživljaje teh štirih let, kar se nista videla, a čutila sta oba, da sta se drug drugemu nekako odtujila. Artur, ki je bil že po svoji zunanosti prikupljiv in nekdam zaupljiv Jankov prijatelj, vendar ni mogel vzbuditi v Janku tiste odkritosrčnosti, da bi se mu zaupal, kakor včasih, in to je spoznal takoj, dasi si te njegove mrkosti ni mogel raztolmačiti. Vabil ga je k sebi, a Janko se ni odzval. Ko je prišel k njemu na dom, je bil bolj in bolj redkobeseden, kakor da mu hoče jasno pokazati, da so mu njegovi obiski neljubi.

Tisto popoldne pa je hotela usoda, da sta se sešla, kjer bi se najmanj pričakovala. Odkar je krčmaril v Zapotoku Perhavec, ni pomnil, da bi stopil v njegovo hišo Bernikov sin, dasi se je zadnje dni kaj rad pokazal v vasi. Zato ni čudno, da je obstal sredi izbe samega začudenja, ko je vstopil gospod Artur in naročil četrtinko vina. Perhavec, ki je vedel, kako je ravnati z gospodo, je mizo naglo pogrnil, potem pa poiskal najlepšo steklenico, ki jo je premogla njegova ne posebno bogato založena omara. Pri vsem tem pa je premišljeval na dolgo in široko, kaj je neki zaneslo tega človeka v njegovo hišo. Ugibal je in premišljal, če mogoče kaj dolguje njegovemu očetu, če sta se kdaj sporekla ali karkoli že, toda Perhavec ni našel ničesar na svoji vesti.

Artur je sedel za pogrnjeno mizo in zdajpazdaj potegnil s svojo belo desnico preko gladkega visokega čela, potem pa se zagledal skozi okno, kakor da koga pričakuje.

Perhavec, ki se je sukal krog omare, rožljaj in ropotal s kozarci, kakor da ima bogve koliko opraviti, je od časa do časa poškilil nanj s plašnim očesom; če pa se je Artur le zganil, je zopet naglo pogledal v stran in še glasneje zažvenketal s steklenicami.

„Kaj pa kaj z Merčonovim Jankom?“ je naenkrat izpregovoril in pogledal Perhavca, ki je takoj popustil tisto navidezno delo in se nerodno približal.

„Merčonovega Janka mislite? Ne vem. Zdaj je doktor in cepca mu menda ne bo treba nikoli sukati, ko bo imel dobro službo, kakor se sliši. V nedeljo je bil tukaj, prav prijazen je in zdrav.“

Artur je pobobnal s prsti po mizi in ni rekel ničesar. Perhavec pa je menil, da je najbrže zinil kaj napačnega in je premišljeval, kako bi stvar popravil. Naposled si jo je izmislil.

„In ženi se menda, takole na tihem.“

Artur je povzdignil obrvi in oči so se mu zasvetile.

„Kje? S katero?“

Perhavec pa je bil zdaj zopet v zadregi. Kar je slišal od svoje žene o Janku, je izvedel od drugih o Arturju: oba bojda lazita za Amalijo. Mož pa je imel kljub svoji precejšnji omejenosti o teh stvareh vendar toliko božjega spoznanja, da je vedel, kako je ravnati v takem slučaju, če človek hoče, da se nobenemu ne zameri. Najrajši bi bil molčal, ker pa je že zinil in se ni hotel zameriti ne Arturju ne Janku, je zamahnil s svojo lopatasto desnico in se pred nekrščansko zlagal:

„Ta učiteljica, ta naša zapotoška učiteljica mu je menda nekaj všeč, sicer pa je mogoče še vse skupaj prazna mlatva. Človek ne sme verjeti vsaki čenči.“

„Saj dekle ni napačno,“ je zadovoljno dostavil Artur. Perhavec pa je samega veselja, da se je tako previdno izmuznil, natočil tudi sebi kozarec vina.

„Bo, bo,“ je momljal — „ampak ne ve se še nič. In mogoče bi bil zinil še kako neumno in lažnjivo, da se ni pojavil med vrati Janko s tako zadovoljnim nasmehom, kakor da je slišal njun pogovor. Ko pa je zagledal Arturja, je obstal in zmajal z glavo.“

„No, kdaj pa si ti postal Perhavčev gost,“ ga je pozdravil in prisedel. „Ali si sploh že bil kdaj v tej krčmi?“

„Odkritosrčno povedano, še nikoli,“ mu je priznal Artur.

„Še čudno, da si jo našel.“

„No, to pač ni težko, saj je edina v Zapotoku.“

Janko je uvidel, da ga Artur noče razumeti in je nekaj časa molčal.

„Kaj pa oče?“ ga je poprašal in ga pogledal tako pozorno, da je spoznal Artur takoj, da meri s tem vprašanjem na nekaj posebnega.

„Kakor vedno, zdrav je in zadovoljen, da se lahko greje na solncu, ko imamo tako lepo poletje.“

„Včeraj sva govorila“, je nadaljeval Janko — „ampak name je napravil ravno nasproten vtis.“

„Kako misliš to?“ ga je vprašal Artur nemirno.

„Mislim, da mu nekaj ni po volji —“

„Beži, beži,“ ga je prekinil Artur — „saj ga poznaš, da je kakor vreme: danes vesel in zgovoren, jutri mrk in tih: starost, nič drugega.“

Janko se je ozrl po sobi, in kakor da je Perhavec razumel, da mu je njegova prisotnost neljuba, je zagodrnjal nekaj o paglavcih, ki hodijo v njegov vrt in odšel iz izbe.

„Da ti povem naravnost,“ je povzel zdaj Janko nekoliko glasneje — „meni je dobro znano, kaj tvojemu očetu ni po volji.“

„No —“

„Sicer veš to tudi sam, saj sta se zaradi tega že nekaj sporekla.“

„To ti je pravil sam?“ še je ves v zadregi začudil Artur.

„Ne tako naravnost, ampak spoznal sem vendar.“

„Ti se motiš,“ je skušal tajiti, a v obrazu se mu je poznalo, da govori neresnico.

„Prav nič,“ je mirno nadaljeval Janko. „Tudi ko bi mi tvoj oče ničesar ne omenil, bi moral biti slep, da bi ne opazil, zakaj si tako pogosto v Zapotoku.“

Artur ga je pogledal pozorno in ni odgovoril ničesar.

„Sicer me stvar nič ne briga, a kljub temu bi ti svetoval, da se nekoliko ravnaš po očetovih besedah.“

„On ima do teh ljudi neko neopravičeno mržnjo in srd,“ je odvrnil Artur hladno in pogledal v stran.

„Do Koširjevih, misliš?“

„No, da. Sicer pa je resnično smešno, da bi ti prikrival, kar sem ti že itak hotel povedati. Da sem molčal, si bil vzrok sam, ker si bil proti meni tako — ne vem, kako bi dejal in veruj mi, da me je mučila kaj neprijetna slutnja . . . Menda me razumeš?“

„Ne popolnoma.“

„Pa ti povem od kraja do konca, potem pa reci, kar hočeš. Tako sem povedal tudi svojemu očetu in povedal bi vsakemu, kajti prav nič se ne sramujem, da sem se zagledal v Amalijo tako enkrat, da sam ne vem, kako se je moglo to zgoditi.“

V Jankovem obrazu so vztrepetale vse mišice in v sencih mu je postajalo tesno; toda ostal je miren, kajti Arturjeve besede ga

niso presenetile; le, ko je slišal iz njegovih ust jasno in odločno, kar je on samo slutil, mu je bilo, kakor da je zazijal med njima globok prepad, kamor je izginilo vse njuno prijateljstvo.

„In ona?“ je dejal Janko s porednim nasmehom.

„Ona? Kaj misliš s tem?“

„Kaj pravi k temu ona.“

„Govoril sem z njo samo dvakrat, bila je prijazna, zelo prijazna, a da bi govoril kaj več, nisem imel prilike.“

„Zato jo tako pridno iščeš,“ je dodal Janko zbadljivo.

„Ne šali se, prijatelj, kajti jaz mislim resno in ne iščem kake začasne zabave ali kaj enakega. Amalija mi ugaja —“

„Reci lepše,“ ga je prekinil Janko skoro zasmehljivo — „Amalijo ljubim, pa konec besedi!“

„No, da,“ mu je pritrdil Artur skoro zmedeno — „in ti mi gotovo priznaš, da je vredna moje iskrene ljubezni.“

„Tega žalibog ne morem, ker jo premalo poznam.“

„Ali bolje vendar, nego jaz. Ti imaš priliko govoriti z njo vsak dan, tudi na izprehodu sem vaju že videl in — oprosti mi — takrat bi te rajši videl za deveto goro, nego v njeni družbi.“

„Torej ljubosumen si tudi že?“

„Ljubosumen sicer ne, ampak bilo mi je nekako neprijetno, kakor bi bilo mogoče tebi, če bi videl učiteljico Kristino v družbi koga drugega —“

Janko ga je presenečen pogledal in prvi hip samega začudenja ni ničesar odgovoril.

„Zdaj pa mi povej, kdo ti je natvezil to budalost in laž?“ je dejal čez nekaj časa resno; a kakor je sodil po Arturjevem obrazu, njemu to vprašanje ni bilo po volji.

„Torej ni res?“ se je zavzel.

„Vse drugo prej, nego to,“ mu je zatrdil Janko; a Artur ga je gledal še vedno neverjetno. „Sploh pa se mi čudno zdi, kako si prišel do te misli.“

„Popolnoma lahko,“ mu je odvrnil Artur. „Malo prej, predno si vstopil, mi je povedal krčmar.“

Janko se je zasmel na glas.

„Če boš verjel takim ljudem, boš izvedel še marsikaj.“

„Saj ne pravim, da sem verjel, a razveselila me je ta vest bolj zaradi tega, ker sem te prej sumničil, da gledaš za Amalijo.“

Janko se je zasmel vnovič, a to pot je čutil celo Artur, da je njegov smeh prisiljen.

„Oho, dobre volje sta videti,“ je zaklical med vrati učitelj Možina in se široko razkoračil. „Tako je prav, to je lepo, da pride včasih k Perhavcu tudi naša gospoda. Ali sem vam že povedal, gospod Janko, kako je bilo oni dan potem z mojim sulcem?“

Zdaj se je vrnil tudi Perhavec in verno poslušal, kako je capljaj učitelj Možina ves božji dan gorindol ob potoku, na večer, ko se je že zmračilo, pa je vendar zasledil pod nekim vrbičevjem dolgo pričakovanega sulca. Počasi in previdno je nastavil svojo ostro palico natanko v smeri, da ga zabode naravnost v hrbet in dobro ga je pogodil. Nerodno je bilo pri vsej stvari le to, da je mož zamenjal v mraku svojega sulca z nekim štorom, ki je ležal v potoku.

Perhavec se je smejal in tolkel ob kolena, dasi je gotovo že petič slišal ta dogodek, Janko pa se je komaj nasmehnil in se takoj nato poslovil in odšel.

VIII.

Iz krčme se je napotil Janko naravnost proti domu. Vročina je že nekoliko ponehala in solnce se je nagnilo globoko na zaton. Ob takem času je hodil skoro vsak dan tam daleč po travnikih sam ali z gospodično Amalijo. Tistikrat pa se mu je zahotelo v svojo ozko sobico, kjer bi ga ne motila ne krasota poletnega večera, ne zvonki glas gospodične Amalije, kvečemu iz sosedne sobe tihi koraki učiteljice Kristine. Ta pa je odšla opoldne v trg in se še gotovo ni vrnila.

V resnici je bilo v hiši popolnoma tiho, samo njegovi koraki so votlo odmevali po veži in ko je stopil v svojo sobo si je oddahnil, kakor da je prehodil bogve kako težavno pot, nato pa zagrnil okno do tal in legel na posteljo. Gledal je nekaj časa v strop, nato pa zatisnil trepalnice in skušal zaspati ter tako pozabiti na vse, kar mu je hrumelo preko nemirnih misli. Toda čim bolj se je trudil pozabiti Arturja, tem živahneje mu je hitela v spomin vsaka njegova beseda, ki jo je izgovoril s toliko odkritosrčnostjo, da se je zgrozil Janko sam nad seboj, ko je pomislil, da mu je vračal za iskrenost in resnico laž in zasmehovanje. Dasi se ni izdal niti z eno besedo, se je čutil vendar ponižanega zaradi lastne bojazljivosti, ki mu ni pustila, da bi mu povedal resnico tako odločno, kakor je storil on. Zavedal se je pač njene naklonjenosti in bil svoje zmage tako gotov, da ni nasprotnika od naskoka niti odvrčal, pač pa ga le zbadljivo vabil, naj poizkusi svojo srečo . . . Mogoče je bilo tako, mogoče je bilo vzrok njegovemu hinavskemu ravnanju tudi

kaj drugega — Janko je čutil samo, da je storil napačno in bi storil morda tudi drugič, ko bi imel priliko, pa naj bi obremenil svojo dušo še s tako neprijetno zavestjo.

Potem se je obrnil v zid in poslal k vragu vsa zmedena čustva, ki se porajajo v času, ko hoče srce prekričati razum in so človeku samo v žalost in nezadovoljnost. In vse to radi ženske, ki ga mogoče niti ne ljubi in ima do nje Artur isto pravico kakor on. Mogoče sanja, kakor je sanjal pred šestimi leti, ko je moral potem tako kruto spoznati ničevost svojih sanj, ali pa se morda bori za srečo, ki jo že ima . . . Bogve kaj se godi v njenem srcu, da ga blagoslovi često s tako ljubečim pogledom in mu ob razstanku vedno poda svojo mehko, toplo roko. Včasih je celo ne odtegne, da se ovijajo njuni prsti drug drugega dalj, nego je navada pri znancih, in potem odhiti vedno s tisto lepo rdečico.

Janko je razprostrl roke, kakor da jo hoče priviti k sebi, in ponjegovih žilah je gorela sama strast in zavist, da bi jo kdaj pridobil kdo drugi. Izginili so vsi pomisleki in v tistem trenutku je čutil iskreno, da je vzbudila Amalija v njem pravo in resnično ljubezen. Vse, kar je živelo v njegovih mislih in čustvih, je vdihavalo življenje iz njene lepote, ki je sipalo v njegovi duši svoje svetle žarke visoko nad vse želje in cilje, ki jih je vnela nekdanj v njegovem srcu Kristina.

Obtnil se je z obrazom v pernico in ni mislil ničesar več. Svobodno so jadrane njegove sanje v zlatih čolnih po morju, dvigale so se do neba in pletle v njene črne lase srebrne zvezde. Ko pa so zablodile trudne in onemogle iskat moči na njene drobne rdeče ustnice, je skočil Janko Merčon s postelje, namočil robec v hladno vodo in ga pritisnil na čelo ter si priznal, da je izpolnil sedemindvajseto leto in se pač ne spodobi mučiti svojih možgan s takim sanjarjenjem.

Vzel je palico in klobuk ter odhitel na prosto. Nameraval je oditi daleč tja po polju, kakor marsikateri večer, a tisti dan je imel nesrečo: ne daleč od doma mu je stopil nasproti profesor Bernik, ki je prišel po stranski poti iz vasi.

„Pozdravljeni, gospod doktor,“ ga je ogovoril še precej veselo in mu ponudil desnico. „Kam pa tako naglo?“

Janko bi ga bil najraje pustil in odšel svojo pot, pa se ni dalo, kajti profesor Bernik je že stopal ob njegovi strani in ga popraševal po tem in onem.

„Pri vaših sem bil, očeta sem iskal,“ je dejal naposled. „Pa ga ni doma, nič ne de, pridem drugič.“

„Ako je kaj važnega in nujnega, mu lahko sporočim,“ je dostavil Janko in malce osuplo pogledal sivolasega Bernika, česar stavec ni prezrl, ampak naglo dostavil:

„O nič tako nujnega; zaradi neke kupčije sem hotel govoriti ž njim, zaradi neke prodaje ali nakupa, če je še takih misli, kakor je bil nekdanj.“

„Zaradi hiše morda?“ ga je vprašal Janko, ker se je spomnil, da je profesor Bernik nekoč že barantal z njegovim očetom zaradi hiše ob okrajni cesti.

„Uganili ste,“ mu je pritrdil Bernik — „ravno zaradi hiše. Sicer sva z vašim očetom nekoč že govorila o tej stvari in takrat mi je stavljal precej ugodne pogoje. Da ni prišlo nekaj med moje načrte in naklepe, kar je provzročilo, da sem se nameraval preseliti v mesto, bi bila hiša že davno moja. In žal mi je, da ni; sicer pa je danes z menoj drugače in vprašanje je le, če je vaš oče še istih misli. Vam najbrže ni znano, kako in kaj namerava sedaj?“

Janko, ki ni slutil niti od daleč, kaj Bernik s to kupčijo namerava, mu je priznal, da bi oče hišo še vedno rad prodal, dasi je kupnino nekoliko zvišal.

Toda Bernika to ni prav nič motilo.

„Že napraviva, da bo prav za oba,“ je dejal in zadovoljno prikimal. „Kaj menite, človek se že tudi naveliča prebivati v takih razvalinah kakor je Trn. Saj si nisem varen niti svojega življenja, tako je vse preperelo in slabo. Ko bi stalo poslopje na Krasu, stavljam, da bi ga že davno podrla burja.“

„Verjamem,“ mu je pritrdil Janko, dasi je komaj slišal, kaj pripoveduje zgovorni stavec. Njegove misli so bile vse drugod in naposled je že premišljeval, kako bi našel primeren izgovor in odšel svojo pot.

„Kaj pa Artur, ali ste ga danes kaj videli?“

„Da, popoldne pri Perhavcu.“

Bernik ga je pogledal začudeno, potem pa raztegnil ustnice in stisnil orumenele zobe.

„Glejte, glejte, k Perhavcu je torej že tudi pričel zahajati. No, saj pravim, naposled postane še pijanec in to vse zaradi te vražje Tržačanke. Ali ne verjamete?“

„Že mogoče.“

„Čisto gotovo, ampak dokler bom živel jaz —“ in tu je profesor umolknil, kakor da ne mara zaupati Janku svojega sklepa in namena. Janko se je čudil, zakaj goji stavec do Koširjevih tako

mržnjo. Poznal ga je kot preišljenega in dobrosrčnega, ki ni bil zmožen razžaliti in obsojati človeka, katerega ne pozna, ali mu delati krivico iz kakih sebičnih namenov.

„Jaz poznam to sorto ljudi,“ je nadaljeval zamolklo in gledal mrko v tla — „Dokaj let sem živel tam doli in rečem vam, da se nerad spominjam tistih dni. Artur je moj edinec in zato mu želim srečo, katere pa ob tej ženski ne bo užival, pa naj bo lepa kakor kraljica angelov.“

„Mogoče imate o njej vendar napačno mnenje,“ ga je zavrnil Janko, kajti težko in z največjim premagovanjem je poslušal to črno obsodbo o njej, ki mu je bila vzor vse dobrote in miline.

„Nikakor ne, prijatelj! Star sem in marsikaj sem doživel in izkusil, česar bi svojemu sinu nikoli ne želel; zato ravnam tako, ker vem, da je prav in moja dolžnost. Saj vem, da se dolgočasi, pa naj si poišče družbe, saj mu ne branim; tudi po nevesti se lahko ogleda, star je dovolj in kar sem mu namenil, dobi takoj, ko bo želel, ampak dekle mora biti po volji tudi meni. Ko bi se zagledal, recimo, v učiteljico Kristino, ki nima razen svoje revščine in žalosti ničesar pod milim nebom, bi mu ne rekel žal besede. Vesel bi bil, ker vem, da nosi dekle v prsih dobro in plemenito srce, ta pa, ki jo je prinesel v zmoto menda sam zlodej, ne bo nikoli deležna mojega blagoslova.“

Janko je vztrepetal in da ni visoko spoštoval profesorja Bernika, bi mu bil povedal v obraz, da se kljub svojim življenjskim izkušnjam zelo moti; tako pa je molčal in gledal tja v daljno zapadno stran, ki je žarela v najlepših barvah.

Solnce je spolzelo za obzorje in v zraku je plavala vijolična luč; mehko in prijetno je pihljajal veter od vztoka ter zibal narahlo še nepožeto klasje.

In umolknil je tudi profesor Bernik. Mrko je gledal v tla in obrvi so se mu ožile; zdaj pa zdaj je s palico krepko udaril v tla, kakor da hoče dati s tem duška svoji jezi. Ob znamenju je obstal in pokazal s palico tja na travnik:

„Ako ste kaj kavalirja, stopite tja; kakor je videti, se grozno dolgočasi,“ je dejal pikro. Janku je zakipelo po vseh žilah, kajti po travniku se je izprehajala Amàlija.

„Da, da, le stopite tja,“ mu je prigovarjal profesor Bernik — „sicer pride še na pot in se lahko srečata z Arturjem.“ Nato mu je podal roko in ga potrepal po rami. „Le povejte ji kako gorostasno laž, z resnico in odkritosrčnostjo človek pri takih ženskah

loki in pri Mokronogu. Zapuže je iz Zapolže (Zapovže); primeri: dolg, poln, dolžen . . . hrv. dug, pun, dužan i. t. d. Da je Zapuže iz Zapolže nam dokazujejo stare oblike v listinah. Zahn (406) ima za Zapuže (Sapusche) iz 15. stoletja zabeležene listinske oblike: Sapelsach, Sapulschach, Sopolische i. t. d. —

Kdor se je enkrat vglobil in zamislil v tisto naziranje, da je „Vodole“ brezdvomno v zvezi z vodo, češ saj imamo tudi drugih krajnih imen od vode n. pr. Medvode (Zwischenwässern), Vódmot ali Udmat (водомѣтъ) [Časopis I, 71], Vodíce (Wässerchen?) i. t. d. — tisti morda še vedno ne bo pri volji verjeti v izvajanje iz ждоль. Vrnimo se torej še enkrat k rinezmu ali hohnjanju, ki ga imamo v prefiksu izraza ждоль, ki se nam je v Svetogregorskem Andolu še krepko ohranil, da pokažemo, kako se je nekdanji rinezem polagoma izgubil, oziroma da konstatiramo hohnjavost s starimi listinskimi oblikami. Zahn (Ortsnamenbuch, 509) ima zabeleženo ime Wonthal i/d Tragöss: l. 1366 ab dem Wanndal, l. 1424 im Wandol, l. 1454 im Wöndal, Wondol. Tu je vseskozi z **nom** markiran stari hohnik slovenskega imena ждоль. Na Koroškem imamo v občini Vobre (Haimberg) vas Vodovnico (nem. Wandelitzen). V tem slučaju je Nemcem navadna oblika Wandelitzen (ждолница) stari hohnik ohranila, pri Slovencih se je pa v obliki Vodovnica (ждольница) nekdanji rinezem izgubil. To je dovolj dokazilno. — Pa še en primer hočem navesti, ki je tudi prav podúčen. Nedaleč od Loke v dolini proti Poljanam naletiš v občini Zminc na vas Bodovlje (nem. Wodoule). A. Koblar je v Izvestjih muz. društva (I, 69) zabeležil za leto 1281 obliko **Vondoul**, za l. 1584 pa že Bodouli, 1610 Wodoule in 1880 Bodovlje . . . zraven pa je dostavil opombo: „Lega kraja pač spominja na vodovlje ali vodovje. Po nemško pišejo Wodoule in **Fundal**.“ Jaz bi dejal, da nas lega kraja prav toliko spominja na vodo, kakor pri kateri si bode vasi, ki tudi leži ob Poljanski Sovri ali Poljanščici. — Pa brenknimo še enkrat na jezikoslovno struno in ponovimo zopet, kar je bilo že večkrat povedano (Izvestja M. dr. XVIII, 70; Lj. Zv. XXX, 238; Carniola n. v. I, 76). Vodovje (das Gewässer) je kolektivno ime napravljeno s sufiksom „-ije“, ki pa v slovenščini za **b**, **p**, **v** ne dovoljuje vrivanja l^a. Mi pravimo torej: bukovje, dobje, vrbje in vrbovje, ne pa bukovlje, doblje, vrblje in vrbovlje — torej tudi samo vodovje, ne pa vodovlje. No, en majhen nejezikosloven pomislek imamo pa še tudi. Kako naj bi pač na mestu vodovja ustanovili vas? To bi res morale biti stavbe na koleh, da bi bila naselbina odvsod z vodovjem obdana; in še tedaj bi menda rekli, da so

Josip Premk:

Letoviščarji.

(Konec.)

„**Z**e vidim, da mi kaj malo zaupate,“ je dejala in stopala poleg njega tako blizu, da sta se često dotaknili njuni roki. „Mislila sem, da ste mi bolj naklonjeni.“

Janko je segel po njeni desnici in dejal proseče:

„Gospodična Amalija, ne govorite tako!“

Glas se mu je tresel in v obrazu se mu je pojavila neka plahost.

„Zdi se mi, da mi nekaj prikrivate —“

„Ničesar, gospodična Amalija! Saj vendar veste in vidite, da sem poleg vas kakor otrok in bi lahko storili z menoj, kar bi hoteli.“

Amalija je zardela in povесila oči.

„Amalija, ne sodite me napačno,“ je dejal in se komaj zavedal, kaj govori, kajti Amalija se mu ni branila, ko jo je privil k sebi in jo poljubil v mehke ustnice.

Ko se je izvila iz njegovega objema, je pogledala preplašeno naokrog, kakor da se boji, če ju je kdo videl, potem pa mu je podala roko in ga prašala z drhtečim glasom:

„In ko odidete čez nekaj tednov v mesto, ali se me boste še spominjali? Nemara me boste pozabili —“

„Nikoli, Amalija!“ jo je prekinil vneto. „Verujte mi, da sem v tem trenutku najsrečnejši človek; le vi mi obljubite, da mi ostanete dobri in zvesti!“

„To mi ni težko obljubiti, kajti ugajali ste mi takoj, ko sem vas spoznala. Toda sedaj naj ostane ta najina sreča drugim še neznan; tako je lepše in boljše za oba.“

„Ako hočete, povem vsemu svetu, da vas ljubim, če pa želite, da molčim, bom molčal kakor grob.“

„Tako je prav,“ mu je pritrdila in se igrala z njegovimi prsti, potem pa je naslonila glavo na njegovo ramo in dejala sanjavo:

„Ali se spominjate, kako ste mi pripovedovali, ko smo se vozili iz trga proti Zapotoku in je bilo meni tukaj še vse neznano in tuje, da je to kraj, kjer lahko sanja duša v blaženem miru svojo tiho srečo? In prav ste imeli.“

Janko se ji je zahvalil z ljubečim pogledom, potem pa ji pogladil temne kodre, ki so si ji usipali preko ušes, in jo poljubil na čelo.

„Vidite, da sem govoril resnico in to čutim tudi sam. Šele sedaj bom živel pravo veselo življenje; ti dnevi so bili zame tako težki in mučni.“

Amalija mu je stisnila roko in ga pogledala sočutno.

„Proti domu bo treba,“ je dejala — „saj bo skoro mrak.“

Res so se zgrinjale čez polje že mračne sence. Zapad je sicer še svetil v medli luči, a na vzhodu je bilo nebo že zagrnjeno v mrak.

Odšla sta proti vasi roko v roki, in ko sta dospela do prvih hiš, je Amalija obstala.

„Zdaj pa — lahko noč, ni potreba, da bi naju kdo videl.“

Janko se je ozrl naokrog, a ker ni videl nikogar in se je vaških hiš že ovijal mrak, jo je naglo privil k sebi in jo še enkrat iskreno poljubil; toda Amalija se mu je hitro izvila in odbežala proti domu. Gledal je še nekaj časa za njo, potem pa se je napotil naravnost proti Perhavčevi krčmi. V srcu mu je kipela prijetna zavest, da je dosegel, kar je želel, in ta zavest ga je storila vsega dobrega in blagega. Razgovarjal bi se rad s komerkoli in povedal vsakemu, da je življenje lepo in bedak, kdor obupa nad njim. Ni mu bilo sicer do pijače, a zahotelo se mu je družbe kakršnekoli; in res je bilo pri Perhavcu tisti večer precej Zapotočanov. Izpočetka so bili nekoliko redkobesedni, a ko so uvideli, da je Merčanov doktor kaj dobre volje, so počasi prisedli drug za drugim k njegovi mizi, da je Janko komaj sproti odgovarjal na vsa različna vprašanja in pripovedovanja.

Ko je odšel proti domu, je bilo že precej pozno. Noč je postala oblačna in temna, da je stopal počasi in previdno; pred vrati pa je zapazil, da je pozabil ključ doma. Nekaj časa je premišljeval, ali bi poklical Kristino ali Koširjeve, toda oboje je bilo nerodno in neprijetno. Domislil si je, da je doma prazna postelja in se je napotil zopet skozi vas proti svoji rojstni hiši. Tupatam se je sicer zadel ob kako ograjo, spotaknil ob kamen, ali pot je poznal dobro in je kmalu stal pred hišo. Okna so bila temna, domači so spali. Premišljeval je nekaj časa, na katero okno bi potrkal, hodil ob zidu pazno tipaje. Naenkrat pa se mu je zazdelo, da se je nedaleč od njega nekaj zganilo in hip nato je začutil, kako je nekaj težkega udarilo po njegovi glavi. Stemnilo se mu je pred očmi, nato se je zgrudil in se ni več zavedel.

IX.

Profesor Bernik je odšel po obedu navadno takoj v svojo spalnico in legel na divan. Tisti dan pa je stopal po sobi gorindol še z mračnejšim obrazom, nego med obedom, obstal naposled koncem mize in pogledal Arturja resno. Artur sicer ni videl njegovega temnega pogleda, a kakor da ga je čutil na svojem obrazu, je odložil časopis in hotel oditi.

„Počakaj, počakaj,“ ga je pridržal oče — „in sedi, da se nekaj pogovoriva! Ti imaš silno opravka, kakšnega in kje, to natanko ne vem, vem pa, da ti vsega tega ni prav nič potreba.“

„Ne vem, kaj mislite s tem,“ je odvrnil Artur brezbrizno in sedel zopet k mizi.

„O, prav dobro,“ mu je oporekal oče in prisedel na nasprotno stran. „In svetoval bi ti tudi, da si proti meni bolj odkritosrčen. Mislim, da imam pravico zahtevati; če pa si morda ti drugačnega mnenja, lahko ravnaš po svoji pameti. Polnoleten si že davno, svobodna ti pot kamorkoli in s komerkoli, toda potem pozabi, da imaš še očeta, od katerega lahko kaj pričakuješ.“

Artur je osupnil, kajti tako odločnih in skoro osornih besed od očeta ni bil vajen in jih tudi ni pričakoval.

„Da, da,“ mu je pritrdil oče — „tako sem sklenil in toliko me poznaš, da od svojih sklepov navadno ne odneham; v tem slučaju pa na noben način, ker nočem, da bi me imel v spominu kot očeta, ki je videl in poznal tvojo napačno pot, a te od nje ni odvrčal.“

„To ste mi povedali že pred kakimi štirinajstimi dnevi,“ je opomnil Artur kljub svoji osuplosti še precej hladno, kar je starega Bernika še bolj razjezilo.

„Toda zdi se mi potrebno še drugič, ker vidim, da ravnaš, kakor da sem ti vse to priporočal, a ne odsvetoval.“

„Povedal sem vam vendar, kako mislim —“

Stari Bernik je pobledele in je stisnil ustnice in pesti. Nekaj časa je molčal in gledal srepo pred se, potem pa je iztegnil svojo suho desnico in mu pogledal osorno v oči.

„Vidim, da sem se varal. O tebi sem imel nekoliko drugačno mnenje, zdaj vidim, da hočeš s svojo trmoglavostjo preko mojih želj in zapovedi.“

„Ali prosim vas,“ je povzel Artur nežneje — „čemu bi se odrekal sreči, ki se mi ponuja. Pred štirinajstimi dnevi sem vam

lahko priznal samo to, da jo ljubim, danes pa vam lahko povem, da ljubi tudi ona mene in je moj odpor proti vašim zahtevam gotovo še večji in trdnejši.“

„To je gotovo in čisto umevno, dasi bi ne smelo biti. Vprašanje pa je sedaj, če te ona resnično ljubi, ali pa te hoče prikleniti nase, ker morda ve, da si sin premožnega očeta —“

„Takih podlosti ji ne očitajte, kajti preplemenita je, da bi smel človek misliti o njej kaj takega.“

„Le mirno! To plemenitost poznam kakor tvojo lahkomišljenost in še bolj.“ Nato je nekoliko pomolčal, potem pa izpregovoril zamolklo: „Sicer pa vidim, da ti moram povedati, česar ti nisem mislil nikoli. Vidiš, te Koširjeve ali pravilneje — rodbino Lavričevo, iz katere izhaja ta tvoja oboževanka, poznam že dalj časa. Mislim, da bo minulo skoro petnajst let, odkar sem srečal prvič v življenju najstarejšo Lavričevo hčer tam na Reki, kjer sem služboval, kakor veš, dokler me niso upokojili. Tam je umrla tudi tvoja mati, ko si imel komaj deset let, a jaz se vsega še natanko spominjam. Da sem živel v boljših gmotnih razmerah, nego drugi moji stanovski tovariši, se imam zahvaliti tvoji materi, ki je bila premožna, a kljub temu skromna in blaga ženska. Prva leta najinega zakona je bila zdrava in vesela, ko pa je dala življenje tvojemu mlajšemu bratu Ivanu, ki je umrl že v osmem mesecu, je bilo z njenim zdravjem pri kraju, in čez dve leti jo je pobrala jetika. In zame so prišli žalostni in dolgočasni dnevi, kajti privadil sem se rodbinskega življenja in usoda je hotela, da sem srečal žensko, ki vživa danes ime — gospa Koširjeva. Ugajala mi je, kakor tebi morda sedaj njena najmlajša sestra, in ko bi prišel kdorkoli in mi povedal, da je brezsrčna in brezznačajna, bi ne bil verjel, ampak zaupal samo njej. Res, da je bila mlajša od mene za petindvajset let, ali v meni se je zgodilo nekaj nerazumljivega in naklonjen sem ji bil bolj nego kdaj svoji umrli ženi. Ona pa si je tudi znala pridobiti mojo naklonjenost tako umetno, da ni prav nič čudno, če nisem ločil laži od resnice. Kako tudi! Tvoja mati je bila dobra in značajna, niti ene temne sence ni pustila v moji duši, in za tako dobro in odkritosrčno sem imel tudi to, ki je menda takoj spoznala mojo napačno sodbo. Sicer pa je bilo njej kaj malo do moje sodbe in mnenja o njeni značajnosti, kajti med tem, ko je hlinila meni svojo ljubezen, je imela spletke z mladim trgovcem Koširjem, ki je bil do grla zabredel v dolgove. Kako in s kakimi pretvezami je izvabila od mene lepe vsote denarja, o tem rajši molčim, ker vem in

spoznam šele danes, kako grozno neumno sem moral misliti, da sem verjel takim lažem. Pa zgodilo se je vendar in kmalu potem sem spoznal, da bi se me rada iznebila. No, to ji ravno ni bilo težko, kajti ko sem spoznal, kako grdo me je prevarila in osleparila, nisem silil več v njeno bližino, pač pa se ji umikal. Tudi do svojega denarja bi mogoče kdaj pozneje še prišel, kajti Košir si je seveda z mojo pomočjo opomogel in ona se je poročila ž njim dobro leto potem; toda bilo me je sram, da bi moral raztrobiti v svet, na kak način sem postal žrtev te ženske in sem rajši molčal. Marsikdo na mojem mestu bi ravnal drugače in si poiskal zadoščenja in pravice, kakor je zaslužila, toda meni je bila zoprna nanjo že vsaka misel, kaj šele, da bi se še dalje kakorkoli ukvarjal ž njo. K sreči sem bil kmalu na to upokojen in sem odšel iz tistega kraja v naše glavno mesto, kjer sem ostal, dokler nisi dovršil srednjih šol. Na Dunaj nisem hotel s teboj, ampak sem se rajši naselil tu blizu svojega rojstnega kraja; toda menda mi je usojeno, da me ta ženska muči in preganja celo na stara leta. Dasi je letos že tretje leto, kar prihaja v Zapotok na počitnice, se vendar še ni zgodilo nikoli, da bi izpregovoril ž njo ali ž njim; sploh dvomim, če ve, da živim v njeni bližini. Kmetje me malo poznajo, po imenu in priimku menda nobeden, njima pa sem se ognil vedno že od daleč. Mislil sem, da mi nikoli več ne bo treba imeti opravka s temi ljudmi, ampak ti hočeš tako, pa naj bo. Vedi, da sva ravno včeraj napravila z Merčonom kupčijo zaradi njegove hiše, v kateri stanujejo Koširjevi. Zdaj sem jaz njihov gospodar; danes ali jutri se napotim v Zapotok in jim povem, naj odidejo in se nikoli več ne prikažejo.“

Artur je planil pokonci in je bil nekaj časa brez besed.

„Oče, tega ne boste storili —.“

Stari Bernik pa je malomarno zamahnil z roko in dostavil skoro z nasmehom:

„Le mirno, le mirno, kaj bom storil in kaj ne bom, je moja stvar in te prav nič ne briga; da pa tvoje gospodične Amalije in njene sestre ne bom gledal pod svojo streho, to ti lahko prisežem.“

Artur je strmel v očeta s svetlimi očmi in ustnice so mu trepetale.

„In če storite tudi to, kaj menite, da mi jo s tem odvzamete? Kako je živela njena sestra, me prav nič ne briga; da Amalija ni taka, o tem sem prepričan. Imejte, kar ste mi namenili in dajte komurkoli! Moja služba zadostuje, da bova lahko izhajala tudi brez tega!“

Nato je odhitel iz sobe, ne da bi se dalje zmenil za očeta.

Spodaj na dvorišču je zavil okrog gradu in odhitel z dolgimi koraki proti Zapotoku. Zmožen ni bil niti ene mirne in premišljene misli, ali kljub temu, da ni oče s svojimi besedami zmanjšal njegove ljubezni in vere v Amalijo, je tisti trenotek vendar ni želel srečati.

Pred vasjo je naletel na starega Merčona, ki ga je prijazno in spoštljivo pozdravil.

„Če imate čas,“ ga je nagovoril, „bi dejal, da stopite nekoliko k našemu Janku. Zdaj je že toliko pri zdravju in moči, da se lahko nekoliko razgovarja.“

Artur, ki je živel zadnji čas kakor v neki omotici in ni mislil na drugo, nego na svojo Amalijo, se je tisti trenotek spomnil, da ni obiskal prijatelja Janka še niti enkrat, dasi je zvedel takoj po tistem dogodku, kako in kaj se mu je pripetilo.

„Torej ni več nevarnosti?“ je dejal; a v očeh se mu je brala še vedno razburjenost in razstresenost.

„Zdaj ne, ampak kaj lahko bi bil podlegel. Saj poznate te pretepače, ki jim ni v mislih drugega nego ponočevanje in pobjo. No, tega bodo zaprli, da bo pomnil, kdaj je udaril pod našim oknom. Pravijo, da se izgovarja s tem, da ni mislil Janka, ampak našega hlapca, s katerim sta bila navskriž zaradi naše dekle, pa mu vse skupaj ne bo nič pomagalo.“

Artur mu je prikimal in odšel naravnost proti Merčonovi hiši, kjer je našel Janka v postelji bledega in prepadlega.

Janko ga je pogledal začudeno.

„Ti tukaj?“

„Oprosti, prijatelj, vem, da te zanemarjam, ampak ti na mojem mestu bi ravnal ravno tako.“ Nato je sedel k njegovi postelji in si obrisal potno čelo. „Glej, vedno sem mislil, da imam dobrega in ljubečega očeta, danes vem, da mi hoče siloma uničiti mojo srečo.“ Pri tem je umolknil in se zamišljeno zagledal v tla.

„Oče mi je dejal, da je kupil našo hišo ob okrajni cesti,“ je opomnil Janko, „ker mu je bil ta molk neprijeten in mučen.“

„Da, tudi to, in meni hoče ubraniti Amalijo na vsak način. Ti veš, da jo ljubim in tako iskreno ljubi tudi ona mene —“

„Kako?“ ga je prekinil Janko vzhičeno in obraz mu je prebledel, obrvi pa so se mu stisnile nizko na oči. Ko pa mu je Artur povedal in dokazal, da govori resnico, mu je hladno podal roko in se obrnil v zid.

Artur je mislil, da ga je utrudilo govorjenje in je tiho odšel; ko pa je zaprl vrata, se je Janko v postelji sklonil in strmel za njim s preplašenimi, skoro rosnimi očmi . . .

X.

V Jankovo sobico je sijalo zlato dopoldansko solnce tako prijetno in vablivo, da se je dvignil iz postelje in se pričel počasi opravljati. Slab je bil sicer še vedno, noge so se mu šibile in v glavi je čutil neprijetno tesnobo; ali zaželel je vun med dišeče travnike in solčna polja, kamorkoli že, samo da za nekaj časa zapusti te mračne stene, med katerimi je moral pretičati dokaj dni. Zdravnik mu je sicer naročil, naj se pazi, da si ne nakoplje kake bolezni, a Janku se je zdelo, da je že toliko trden in zdrav, da lahko zapusti posteljo in sobo. Bil je sicer slab in bled, da ga je bilo skoro težko spoznati, a on je čutil, da je zapustil te mračne sledove v njegovem obrazu in še bolj v njegovi duši udarec, ki mu ga je dala Amalija. Od početka se mu je zdela ta njena nezvestoba naravnost nemogoča, potem pa se je vdal brezbrčnosti, ki jo je poznal še izza časa, ko je moral misliti z enakimi občutki na Kristino. Ta se mu je zadnji čas nekoliko približala in mislil je nanjo večkrat kakor drugače, kajti njena skrb in dobrosrčnost sta uničili marsikako temno misel. Skoro vsak dan je prišla in povpraševala po njegovem zdravju, kakor mu je povedala mati, in Janko je pričakoval, da pride nekoč naravnost k njegovi postelji. Čutil je, da bi govoril z njo lahko odkritosrčno o vsem, da bi ji lahko zaupal marsikaj, saj je spoznal že tisto jutro, ko sta se vračala skupno proti Zapotoku, da je na njej kaj malo sledu o nekdanjem ponosu in da se morda celo kesa . . . Ob trenutkih drugačnega razpoloženja pa je zopet želel pozabiti vse do najneznatnejšega spomina in gledati v bodočnost s hladnimi očmi in brezčutnim srcem. —

Ko je stopil pred hišo in se zagledal na vas, mu je postalo v duši tako otožno, da bi se najraje vrnil v sobo. Tam doli ob okrajni cesti se je belila hiša, ki je vrgla med njegove misli naenkrat nebroj najslajših in najneprijetnejših spominov. Dvoje bitij je živelo v tistem poslopju, ki sta prevarili njegovo srce.

Janko je sedel na klop, ki je bila ob zidu in je podprl glavo v dlan ter ni videl, da se je zasvetila doli med hruškami svetla obleka učiteljice Kristine. Ona ga je menda opazila in spoznala, kajti obstala je in se nekako plašno ozrla naokrog.

Takrat pa se je Janko dvignil in odšel počasi navzdol ob hiši; ko pa je zagledal Kristino, je skoro lahno zardel. Tudi učiteljica Kristina je bila v zadregi in iskala izgovora.

„Ali je gospod Merčon doma?“ je vprašala in gledala skoro preplašeno v njegov blede obraz.

„Mislite mojega očeta? Ne, menda je na polju!“ ji je odvrnil in ji podal roko.

Kristina je čutila, da se mu trese glas in je dostavila sočutno:

„Slabi ste še, pazite!“

Janko jo je pogledal hvaležno.

„Gospodična, odkod tolika skrb za moje zdravje? Kakor mi je pravila mati, ste tudi za časa moje bolezni prišli in povpraševali skoro vsak dan, kako je z menoj. Ali veste, da je te lepo?“

Kristina je zardela in bila v silni zadregi.

„Nekdaj niste bili tako dobrosrčni,“ je dejal Janko naenkrat, kajti zahotelo se mu je s čudno željo, da bi jo enkrat opomnil tistih časov.

Kristina je stala pred njim s povešenimi očmi.

„Gospod Janko, prosim vas, ne spominjajte mi tistih dni —“

Njen glas je bil plah in proseč; toda Janka je takrat premotil voz, ki je obstal doli pred hišo ob okrajni cesti.

„Koširjevi odhajajo! Gospod Bernik jim je odpovedal stanovanje,“ je dejala Kristina, ko je zapazila, kam strme Jankove oči. „Ali vam je žal?“

„Vi veste?“ se je začudil v neprijetni zmedenosti.

„Nekoliko —“

„Pa pozabite še to, kakor bom pozabil tudi jaz in ostaniva si prijateljja saj te dni, ki jih še preživim v vaši bližini.“

Pogledal ji je v oči in ji podal roko, ki mu je Kristina ni odtegnila. In tisti hip je zavelo preko vseh njegovih ranjenih čustev kakor topel pomlandanski veter . . .

* * *

Tri leta pozneje je prišel dr. Janko Merčon k obedu nekoliko kasneje, nego je bila njega točna navada. Kristina je že skrbno pogledovala pri oknu na ulico in ga naposled zagledala v družbi elegantnega gospoda, ki je hodil poleg njega nekoliko otožno in pobito.

„Oprosti, dušica, kajti kaj takega se ne zgodi vsak dan!“ ji je pričel razlagati, ko je prihitel v sobo in najprvo poljubil, potem

pa dvignil v naročje malega Janka, ki pa se pri njem ni počutil bogve kako zadovoljnega, ampak silil le bolj k mami. „Glej, danes smo imeli zanimivo razpravo. Pravzaprav je to že sedaj nekaj pogostega, ali za naju vsekakor zanimivo. Stvar je namreč ta, draga Kristina: Ko bi ne bila ti pred tremi leti učiteljica v Zapotoku in jaz tisti človek, ki je naposled le izprevidel svojo zmoto, bi se morda danes ločil od svoje žene, kakor je to storil Artur. Vzrokov ima dovolj in takih — — Kdo bi si bil mislil, kdo bi si bil mislil?“

„In kaj poreče k temu še stari Bernik,“ je opomnila Kristina in skimala s svojo svetlolaso glavo.

„Najbrže se sedaj z Arturjem pobotata in mož bo nekoč še premožen, ampak menjal kljub temu ne bi z njim, kajti takale ženska —“

Kristina mu je položila na usta svojo belo, mehko roko in namignila na vrata, kjer se je prikazala služkinja z obedom.

L. Pintar:

O krajnih imenih.

XIII.

Nedavno mi je došlo vprašanje, kako bi razlagal „Vrenati vrh“ v Bohinju, ime, ki se baje nahaja v novi specialni karti. Lotil sem se imena takole: Imenovani pridevnik je, kakor vidimo na prvi pogled, napravljen s sufiksom „-at“; ta sufiks pa pomeni: v obilni (nenavadni) meri s tem opremljen, kar dotična samostalniška osnova pove, n. pr. gorata pokrajina (gebirgige Gegend), kjer je dosti gorá in hribov; prsata ženska (starkbrüstiges Frauenzimmer), ki ima bujno razvite prsi; peščata voda (sandreiches Wasser), ki ima obilo peska t. j. Pešata (пещчата, harenosa); bradat mož, ki ima gosto, dolgo brado; glavato zelje, ki je povihalo svoje vehe v debele in trde glave i. t. d. — Poleg sufiksa „-at“ imamo pa še drugi iz prvega abstrahirani sufiks „-nat“. Abstrakcijo sufiksa „-nat“ bi si pa utegnili razlagati na dva načina, ali da je nastala s takozvanim sandhi-pojavom t. j. s tesnim spojenjem zaporednih glasov iz osnov na „n“ se končujočih in s prostim „-at“ podaljšanih tako,